

Revitalizarea Pieței Unice

pentru următorii 30 de ani

Aprilie 2024

STUDIU REALIZAT DE:

CHRISTIAN NĂSULEA

RADU NECHITA

DIANA FLORENTINA NĂSULEA

Revitalizarea Pieței Unice pentru următorii 30 de ani

Aprilie 2024

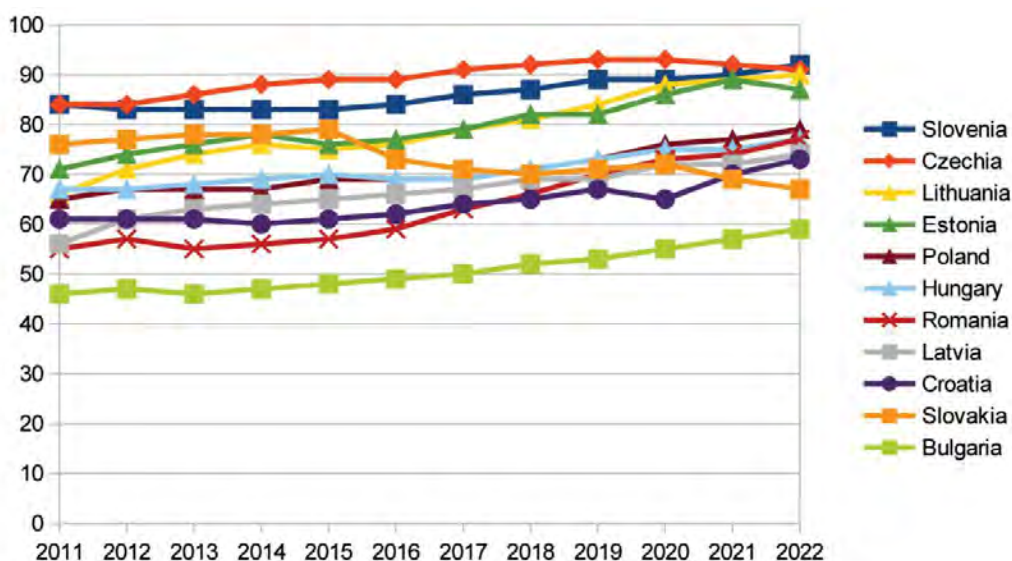
Christian Năsulea, Radu Nechita, Diana-Florentina Năsulea

România a aderat la UE în 2007, la trei ani de la cea mai mare extindere a acestei organizații. Întârzierea a fost o consecință a „deceniului pierdut” al anilor 90, o tranziție dureros de lentă gestionată, în mare parte, de foști nomenclaturiști. Ezitarea a fost în mare parte economică (privatizări întârziate și frauduloase) și politică (reacție violentă împotriva opoziției anticomuniste și a societății civile), dar nu geopolitică (aderarea României la UE a fost stabilită ca obiectiv național strategic de către toate partidele politice relevante începând cu 1995, anul cererii oficiale de aderare, iar toate părțile relevante au aplaudat aderarea din 2004 la NATO).

Momentul aderării nu a fost însă cel mai prielnic. România și Bulgaria au aderat la UE chiar înainte de criza din 2008, când opinia publică din statele vestice ale UE se întorsese deja împotriva migranților est-europeni (celebra sintagmă a „instalatorului polonez”). În consecință, ultimele restricții împotriva lucrătorilor români au fost ridicate abia în 2014.

În ciuda acestui fapt, în general, aderarea României la UE a fost o poveste de succes: standardele de trai au crescut semnificativ din 2000, când această perspectivă de aderare a devenit o anticipare realistă. De la 17% din media UE în 2000, PIB real / locuitor al României a crescut la 24% în 2007 și a ajuns la 35% în 2023 (Eurostat, 2024). În unele zone mai prospere, nivelul de trai este peste media UE și mai mare decât în unele regiuni ale „Vechii Europe”. Evoluția nivelului de trai (PPS) în raport cu alte țări ECE și cu media UE ilustrează un proces de recuperare a decalajelor.

Figura 1: PIB per capita in tarile ECE, în perioada 2011-2022, PPS (% , EU-27 = 100%)

Sursa: Oehler-Șincai (2022)

Cu toate acestea, există câteva provocări în această imagine generală relativ frumoasă: în medie, România rămâne deocamdată una dintre cele mai sărace țări din UE, cu o parte semnificativă a populației rurale care se află în pragul sărăciei absolute.

Toate aceste realizări sunt sub o amenințare tot mai mare. În mod surprinzător, în ultimii ani, forțele politice anti-UE cresc în România. Puterea lor vine dintr-o combinație de factori: frustrări politice și preocupări economice. România încă nu este acceptată în zona Schengen, (ceea ce reprezintă o povară indirectă, dar semnificativă asupra liberei circulații a cetățenilor și a serviciilor), în timp ce noile reglementări sunt percepute discriminatorii (în special față de transportatorii români și industria agroalimentară) sau excesiv de costisitoare (energie și industria auto).

Apartenența la piața unică se traduce în patru libertăți de bază - libertatea de circulație a mărfurilor, persoanelor, serviciilor și capitalului (T. Muller 2016), și astfel o mai mare libertate pentru cetățenii români și accesul, aproape instantaneu, pe întreaga piață de peste 450 de milioane de oameni, dar, de asemenea, obligația de a adopta legislația UE sau de a respecta politica comercială unică. Pentru grupul de zece țări care au aderat la piața unică în 2004, acesta a fost un pas major nu numai din punct de vedere economic, ci și politic, social și cultural. A fost și o schimbare majoră, dar mai graduală, pentru țările membre existente din Europa de Vest

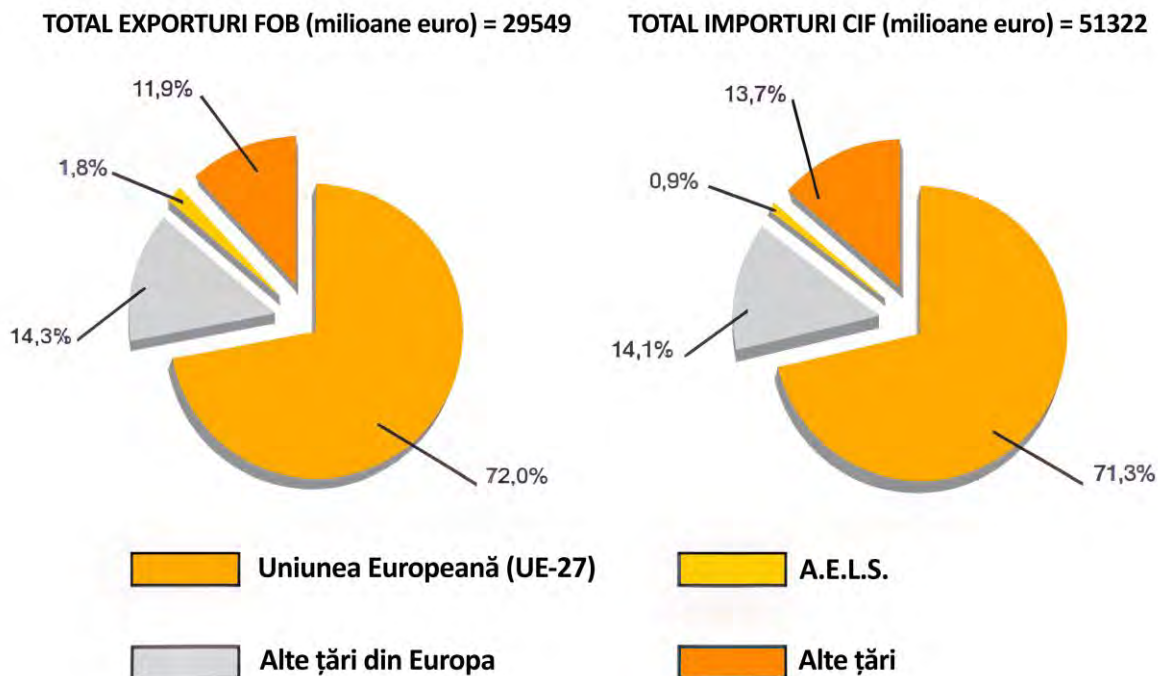
În ciuda numelor lor care sugerează o oarecare universalitate, aceste patru libertăți privesc doar cetățenii și companiile din Spațiul Economic European. Singura excepție este libera circulație a capitalului, care privește capitalul în general (la nivel mondial), indiferent de țara de origine a acestuia. Conform reglementărilor UE, libera circulație a persoanelor este înțeleasă ca libera circulație a cetățenilor UE (sau SEE).

Libera circulație a bunurilor

În ceea ce privește celelalte țări, intrarea României pe piața internă a UE a avut un impact pozitiv major pentru economia națională, în 't Veld (2019) estimând că neaderarea la piața internă ar fi însemnat un PIB mai mic de 9,2%. Cu toate acestea, apartenența la piața internă vine și cu ineficiențe a căror rezolvare sau cel puțin atenuare stă în puterea instituțiilor europene. Acestea vor fi discutate mai în continuare și se vor referi în special la protecționism și reglementări ineficace, cu accent pe piețele digitale.

Economia României este cât se poate de integrată în economia UE: aproximativ trei sferturi din comerțul exterior este cu țările UE (INS, 2024). Procesul de integrare economică precede aderarea la UE pentru că partenerii comerciali ai României erau din UE într-o proporție similară chiar și în 2007, anul aderării acesteia (INS, 2008).

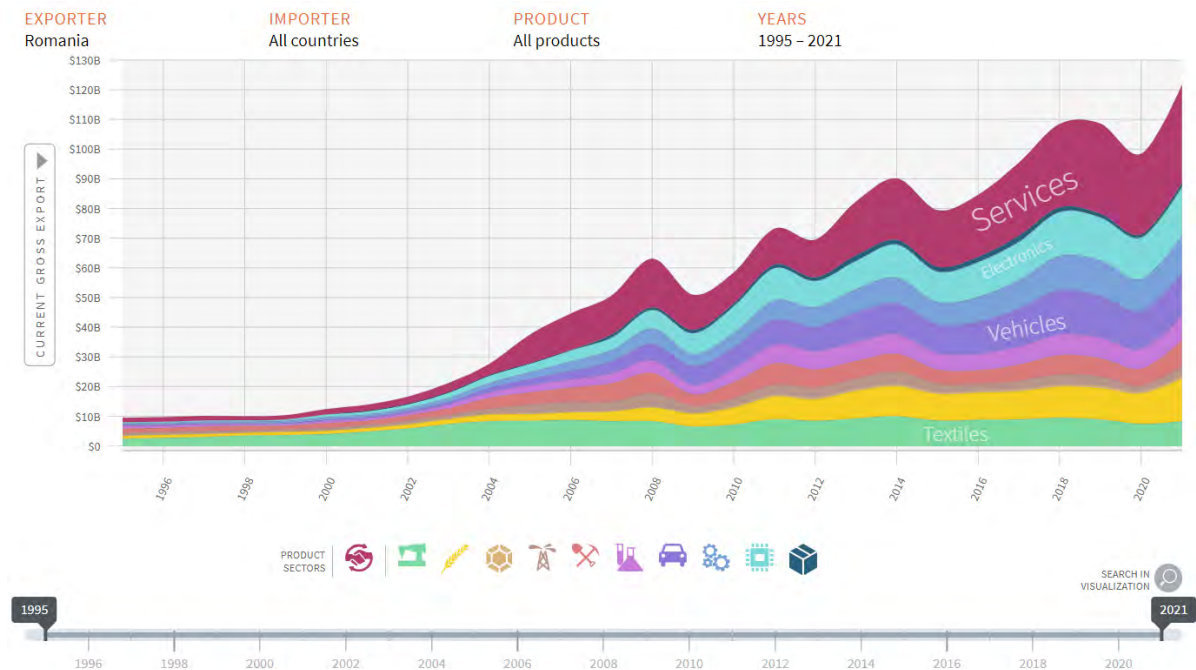
Figura 2: Partenerii comerciali ai României, principalele grupe de țări, 2007

Sursa: INS (2008)

Una dintre cele mai frecvente critici la adresa integrării României în structurile euro-atlantice se referă la pierderea bazei sale industriale moștenite de la regimul comunist. Contrar acestor critici nostalgici (și selectiv amnezici), această țară are acum una dintre cele mai complexe economii din lume, din ce în ce mai capabilă să exporte pe piețe competitive o mare diversitate de bunuri și servicii. Evoluția clasamentului mondial al României conform Indicelui de Complexitate Economică este impresionantă: de la locul 31 în 1995 la locul 19 în 2021 (din 133 de țări analizate). Cea mai mare parte a mișcării ascendente a avut loc după aderarea României la UE, cu un salt de nouă locuri în ultimul deceniu. O comparație cu Serbia sugerează impactul aderării României la UE: Serbia a oscilat în jurul locurilor 36 (2005) și 37 (2021) în clasamentul Indicelui de Complexitate Economică, cu o creștere a PIB/capita de la 2207 USD în 1995 la 9230 USD în 2021, în timp ce România a crescut de la 1650 USD până la 14.927 USD în aceeași perioadă (Hausmann, 2024).

Figura 3: Evoluția exporturilor României (1995-2021)

Sursa: The Atlas of Economic Complexity (Hausmann, 2024)

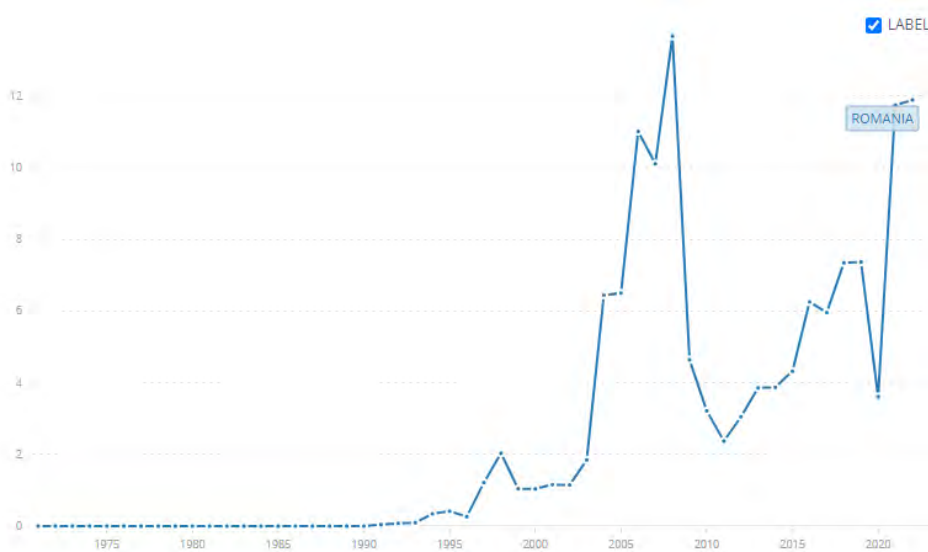
Barierele existente în calea liberei circulații a mărfurilor au fost în centrul atenției organizațiilor guvernamentale din România precum Consiliul Concurenței (Consiliul Concurenței, 2020).

Libera circulație a capitalului

Până de curând, libertatea de circulație a capitalului a fost deplină, atât când originea acestuia era în interiorul UE cât și atunci când acesta venea din exterior, România era deschisă tuturor investitorilor, practic fără restricții. După o ostilitate scurtă și fabricată politic la începutul anilor '90, România a devenit foarte deschisă către investitorii străini: „România acceptă toate formele de investiții străine. Guvernul tratează investitorii străini la fel ca pe cei autohtoni și nu diferențiază tratamentul în funcție de sursa capitalului” (U.S. Department of State, 2023).

Schimbarea radicală a discursului a venit atunci când decidenții politici și populația au înțeles că singura șansă de dezvoltare rapidă este atragerea de capital străin, alături de cel național, sporit prin privatizări și acumulare. Reglementarea și aplicarea acesteia au fost rapid aliniată în consecință. Perspectivele aderării la UE, dimensiunea pieței (a doua după Polonia în Europa de Est) și o forță de muncă relativ bine educată explică creșterea fluxului net de Investiții Străine Directe (ISD) în România, așa cum se reflectă în Figura 4 (Banca Mondială, 2024).

Figura 4: Investiții Străine Directe, fluxuri nete (BoP, current US\$) – România (1971-2022)

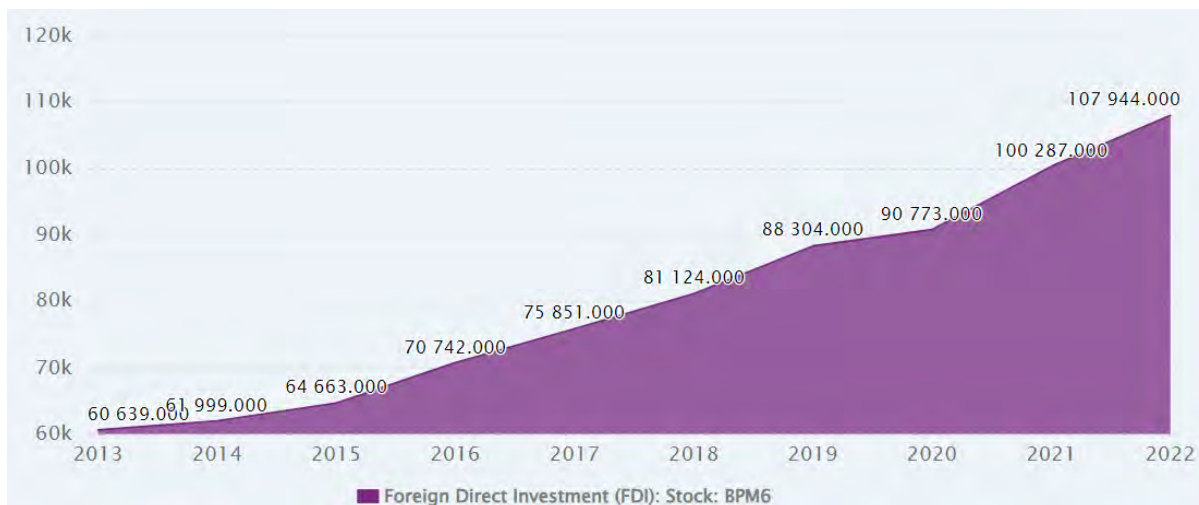

Sursa: Banca Mondială (2024)

Prima schimbare evidentă a avut loc după 1996, când o coaliție reformistă a câștigat alegerile împotriva foștilor comuniști care au reușit să păstreze puterea politică după căderea regimului comunist. Investitorii străini nu au așteptat aderarea oficială. Intrările de ISD au crescut dramatic odată ce semnalele politice ale UE au confirmat că aderarea României este un proces ireversibil, deși ușor întârziat în comparație cu alte țări din Europa Centrală și de Est. Reducerea sumelor ISD a fost rezultatul crizelor externe (criza financiară din 2008, panică COVID 19 și blocaje) și nu a fost cauzată de politicile interne.

Stocul de ISD a crescut în consecință, așa cum se reflectă în Figura 5.

Figura 5: Stocul Investițiilor Străine Directe în România (2013-2022)

Sursa: CEIC Data (2024)

Raportul dintre stocul de ISD și PIB spune o poveste mai puțin optimistă, mai ales în comparație cu alte țări din ECE, așa cum se reflectă în Figura 6 (Eurostat, 2024).

Figura 6: Stocul ISD ca % din PIB (2013-2021)

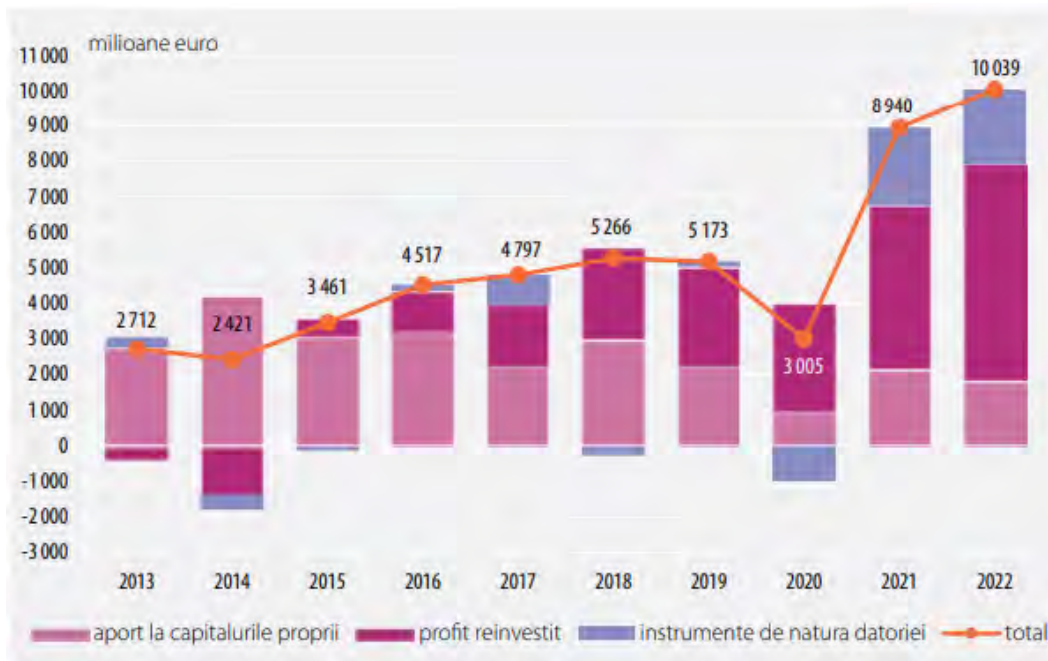
An	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Belgium	90.8	118.8	135.1	136.9	131.5	112.8	127.3	126.2	124.2
Bulgaria	4.2	3.6	3.8	4.4	4.6	4.0	4.1	4.7	4.2
Czechia	9.5	9.2	10.0	9.7	11.6	14.5	17.8	19.4	19.9
Denmark	56.5	60.6	63.0	69.9	67.8	64.2	67.3	68.2	72.4
Germany	38.7	39.2	41.2	40.7	40.9	42.7	46.7	47.6	51.8
Estonia	26.4	25.8	27.1	28.2	27.6	26.7	32.5	32.7	36.2
Ireland	215.5	261.0	318.3	297.4	243.8	252.1	280.8	266.1	302.3
Greece	14.6	13.6	12.7	9.8	9.1	9.5	:	6.7	6.8
Spain	38.9	39.9	41.4	43.3	40.8	44.0	45.4	44.3	42.1
France	45.4	49.6	53.0	54.5	52.8	55.7	52.2	54.6	51.3
Croatia	7.0	10.4	11.4	10.2	10.5	7.2	7.6	8.4	8.0
Italy	24.2	24.9	26.0	26.3	26.9	27.3	27.7	28.8	27.7
Cyprus	812.3	795.6	1,032.1	1,041.9	945.7	1,760.2	1,892.8	1,818.5	1,527.9
Latvia	5.1	4.7	5.8	6.1	5.9	7.0	6.3	6.9	15.8
Lithuania	6.8	6.3	6.4	6.6	7.0	8.9	12.9	17.3	18.1
Luxembourg	5,478.9	6,556.0	7,986.0	8,167.2	7,245.7	6,686.8	6,347.0	5,833.4	5,363.6
Hungary	135.5	129.2	119.9	160.8	131.2	76.2	108.8	161.9	162.3
Malta	759.9	717.2	646.4	610.2	553.8	471.1	420.8	:	387.8
Netherlands	587.3	610.9	672.0	696.0	698.6	644.1	631.6	594.0	561.8
Austria	78.5	80.4	77.7	66.1	65.6	63.5	54.8	52.9	58.2
Poland	5.6	6.0	5.9	6.3	5.4	4.3	4.5	4.2	4.3
Portugal	25.9	26.1	29.2	28.5	26.1	26.4	25.3	26.5	25.5
Romania	0.4	0.2	0.5	0.4	0.3	0.6	1.0	1.1	1.2
Slovenia	14.3	14.2	14.2	14.2	13.7	13.2	14.1	14.9	15.0
Slovakia	4.7	3.1	2.9	3.1	3.3	4.5	:	4.8	4.9
Finland	51.8	46.8	41.4	47.6	45.9	47.8	54.4	49.5	49.7
Sweden	73.3	76.5	75.5	76.4	67.7	71.1	76.6	79.5	78.7

Sursa: Eurostat (2024)

Pe de o parte, raportul s-a triplat în ultimul deceniu, pe de altă parte, nivelul său este încă de 4 ori mai mic decât este în Bulgaria sau Polonia și de 135 de ori mai mic decât Ungaria, campioana regională.

Conform celui mai recent raport de ISD disponibil al Băncii Naționale a României, există o schimbare interesantă a tipului de ISD, așa cum se poate observa în Figura 7 (BNR, 2023).

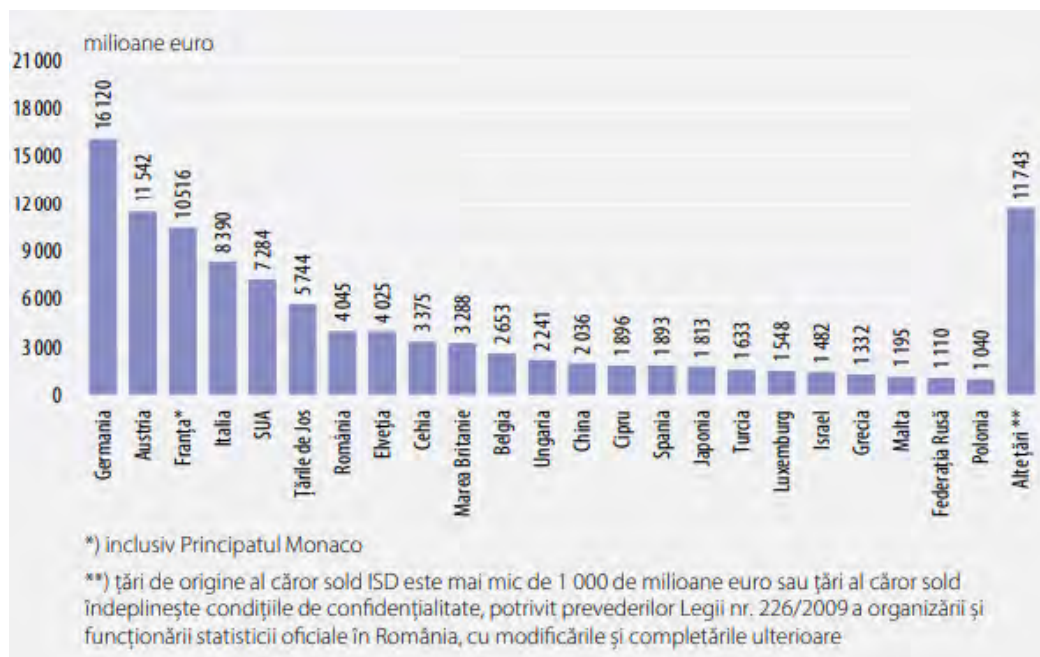
Figura 7: Fluxuri nete de ISD, pe componente (2013-2022)

Sursa: BNR (2023)

De asemenea, poate fi interesant de înțeles de unde provin ISD. Același raport al Băncii Naționale a României pune în lumină această problemă (BNR, 2023).

Figura 8: Stocul ISD după țara de origine, la 31 decembrie 2022, după țara investitorului final

Sursa: BNR (2023)

Oricât de impresionante sunt, miliardele de euro sau de dolari investite în România subestimează impactul real al ISD pentru că nu reflectă aportul în capital uman într-o țară ce a fost izolată de un regim autocratic și autarhic până în 1989. Upgrade-ul tehnologic este cea mai vizibilă formă de ISD, dar ar avea o utilizare limitată fără accesul la furnizori și, mai ales, la clienți.

Cu toate acestea, la nivelul UE și la nivel național, această politică liberală de circulație practic nerestricționată a capitalului este sub amenințarea restricțiilor birocratice. „La 14 aprilie 2022, Guvernul României a adoptat Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 46/2022 privind măsurile de punere în aplicare a Regulamentului (UE) 2019/452 al Parlamentului European și al Consiliului din 19 martie 2019, care modifică cadrul pentru examinarea ISD în România. Proiectele ISD în zone desemnate ale economiei a căror valoare depășește pragul de 2 milioane EURO sunt supuse autorizației Guvernului. Regimul se aplică investitorilor din țări din afara UE sau investitorilor din UE care sunt controlați direct sau indirect de persoane din afara UE. Prin excepție, investițiile menționate mai sus pot face obiectul revizuirii chiar dacă nu depășesc pragul de 2 milioane EUR, dacă prin natura lor pot avea un impact asupra siguranței naționale sau ordinii publice sau pot prezenta riscuri pentru acestea.” (UNCTAD, 2022; Guvernul României, 2022).

Libera circulație a persoanelor

România comunistă a avut una dintre cele mai restrictive politici privind călătoriile în străinătate pentru cetățenii săi. După 1989, fiecare român avea voie să călătorească, dar veniturile mici și vizele cerute de țările occidentale reprezentau factori de descurajare pentru mulți cetățeni care doreau să respecte litera legii. Din aceste motive, libera circulație a persoanelor reprezintă unul dintre cele mai palpabile avantaje ale apartenenței la UE la nivel individual.

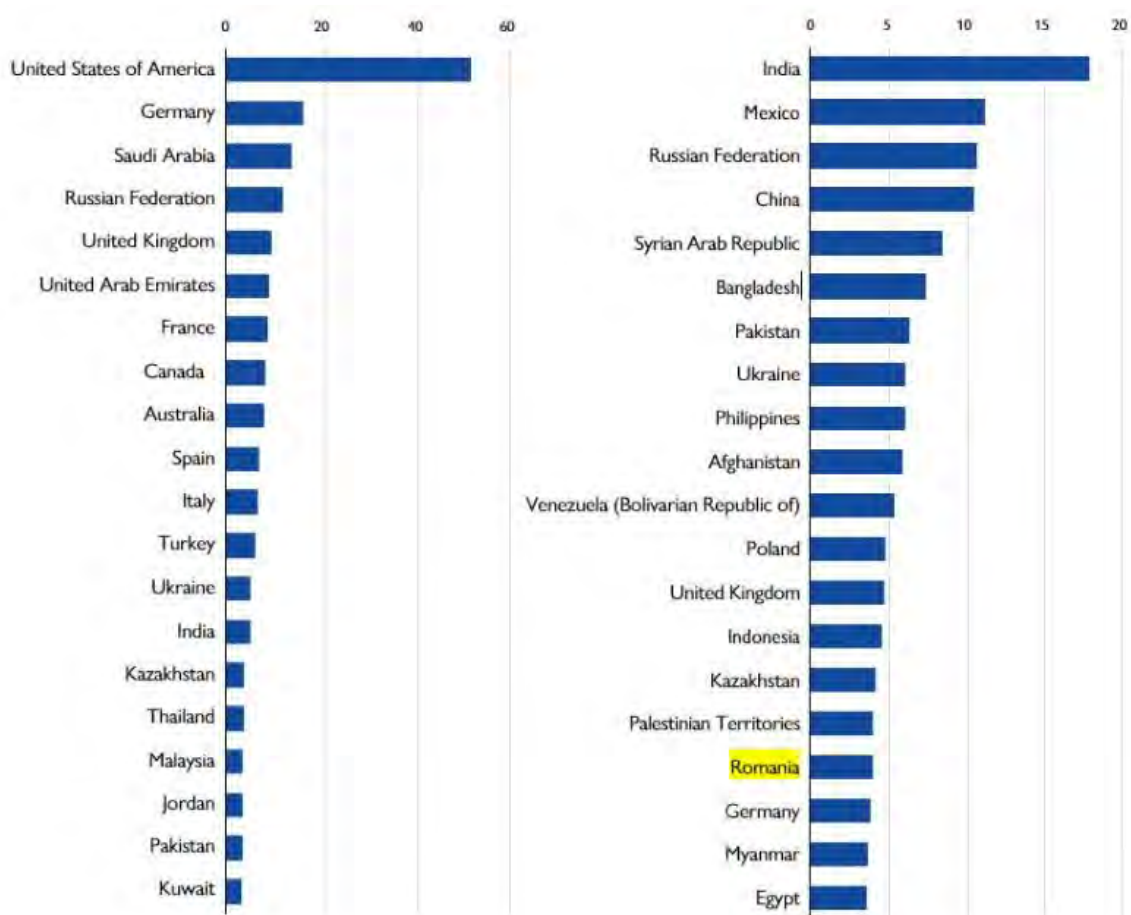
Pe lângă impactul său semnificativ asupra economiei, migrația temporară pentru muncă în străinătate a servit drept un mecanism important pentru atenuarea tensiunilor sociale acumulate (Murgescu et al., 2022). Aceasta a contribuit la reducerea ratei șomajului în România într-un moment critic de reorganizare și optimizare a activității multor companii, înregistrând o scădere a șomajului de la 11,8% în 1999 și 10,5% în 2000, la 6,2% în 2004, ajungând până la 4,1% în octombrie 2007 (Gardó, 2006). De asemenea, migrația a oferit oportunități de angajare și venituri pentru locuitorii din zonele rurale defavorizate, unde erau puține șanse de ocupare a forței de muncă excedentare. În timpul recesiunii globale din 2008-2010, ritmul migrației a încetinit, parțial datorită condițiilor economice mai puțin atractive din țări precum Spania și Italia, care anterior atrăseseră un număr mare de români, și, de asemenea, din cauza epuizării rezervei de tineri din mediul rural dispuși să emigreze sau să se angajeze peste hotare. Astfel, după anul 2010 se remarcă o schimbare în dinamica emigrației, caracterizată printr-o scădere a numărului total de emigranți și o creștere a procentului de persoane cu calificări înalte, în special în rândul profesioniștilor din domeniul medical (OECD, 2019).

Dezechilibrele acumulate înainte de 1989 și erorile unei tranziții neregulate au transformat milioane de români în migranți economici. Munca în străinătate a fost, la nivel individual, singura modalitate de a evita șomajul și singura speranță de a scăpa de sărăcie. În cele mai multe cazuri, planul celor ce plecau era să acumuleze puțin capital și să se întoarcă în țară. În general,

repatrierea devine mai puțin probabilă cu fiecare an petrecut în străinătate și cu orice copii născuți pe pământ străin. În 2016, pentru prima dată, s-au născut mai mulți copii români în străinătate decât în România (Ager Press, 2017).

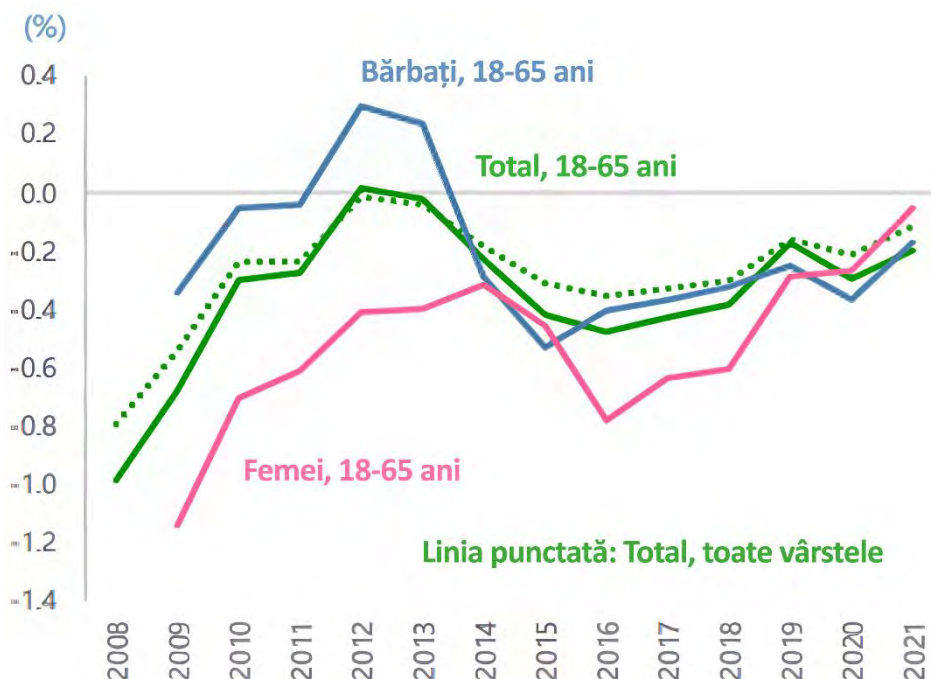
Cifrele variază în funcție de sursă, dar converg în amplitudinea fenomenului: ca procent din populație și în cifre absolute, România este mereu prezentă în topurile emigrației. Aceleași cifre sugerează că românii care au vrut să emigreze au făcut-o deja și este puțin probabil ca tendința să se accelereze sau să țină același ritm în viitor. Dimpotrivă, creșterea nivelului de trai și a calității guvernării se numără printre factorii care ar putea reduce sau chiar inversa migrația românilor.

Figura 9: Top 20 destinații (stânga) și origini (dreapta) ale migrației internaționale în anul 2020 (milioane)

Sursa: IOM (2021)

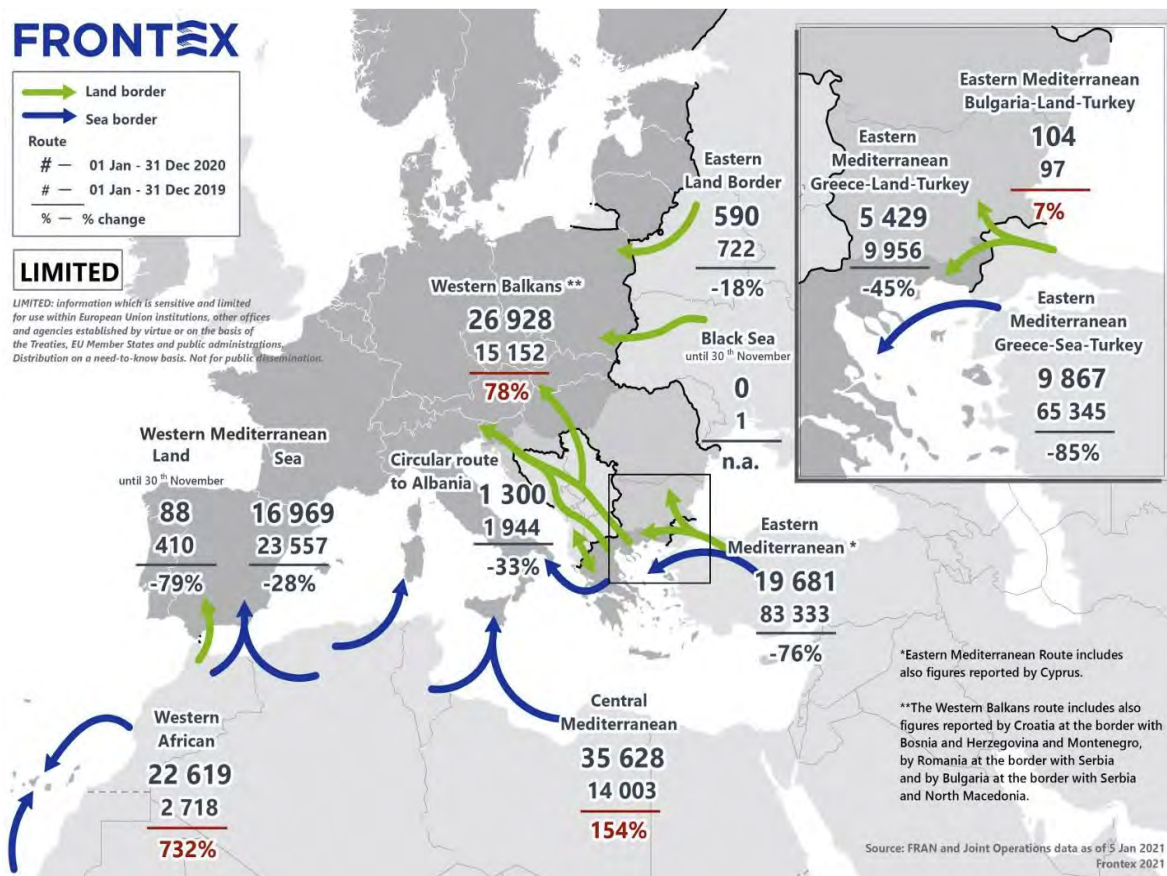
Figura 10: România – Migrație Netă

Sursa: Eurostat (2022)

Anterior, veto-ul Olandei și, mai recent, al Austriei față de acceptarea României în acordul Schengen era legat de o problemă privind migrații non-UE, deoarece acest acord este unul de „recunoaștere reciprocă a vizelor”. Pe de o parte, potrivit Frontex, majoritatea migranților nu folosesc ruta românească pentru a intra pe teritoriul UE, ci alte țări, care fie sunt membre ale Acordului Schengen, fie care nu sunt nici măcar membre UE, după cum se poate observa în harta de mai jos.

Figura 11: Treceri ilegale ale frontierelor detectate (2020)

Sursa: Frontex (2021)

În ciuda acestui fapt, Austria nu și-a exercitat veto-ul asupra aderării Croației la Acordul Schengen, ceea ce ar fi avut mai mult sens în logica anti-migrație care a fost folosită pentru a-și motiva decizia.

Pe de altă parte, excluderea României din acordul Schengen nu ar putea face aproape nimic pentru a bloca migrații, muncitorii sau turiștii români din alte țări ale UE. În calitate de cetățeni ai UE, românii pot călători (și, din 2014), pot lucra sau emigra fără restricții în orice altă țară din UE. Cu toate acestea, există pierderi semnificative (estimate la sute de milioane de euro) pentru economia românească (și bulgară) din cauza timpilor de așteptare la graniță. Un alt impact, mai greu de cuantificat, este că excluderea României din acordul Schengen este percepută în general ca fiind nedreaptă și abuzivă și alimentează campaniile partidelor politice extremiste (Stratfor, 2023).

Vestea pe jumătate bună este că România și Bulgaria au aderat la acordul Schengen la 31 martie 2024, dar numai pentru frontierele aeriene și maritime, ceea ce este de puțin ajutor pentru principala sursă de nemulțumire, transportul rutier. În timp ce recenta reuniune a PPE de la București a transmis semnalul politic că Austria nu se va opune integrării României în Acordul Schengen (PPE, 2024), încă nu există o dată sigură a aderării cu drepturi depline.

Libera circulație a serviciilor

Transport

La prima vedere, este un paradox că una dintre cele mai puternice rezistențe împotriva liberei circulații a serviciilor a avut loc într-unul din sectoarele în care serviciul constă în mișcare prin însăși definiția sa: transportul. Paradoxul este doar aparent deoarece concurența s-ar putea întâmpla mai ușor în acest domeniu. Diferențele de venituri și diferențele doar parțiale ale reglementărilor muncii au oferit transportatorilor din ECE un avantaj competitiv în acest domeniu. Transportatorii aflați în părțile mai bogate ale UE au făcut lobby cu succes (EUR-Lex, 2024) pentru a limita impactul concurenței, iar acest proces continuă până în prezent.

Strategia este aceea de a pune în aplicare reglementări care să genereze costuri disproporționate transportatorilor din ECE, pentru a le reduce, cel puțin parțial, avantajul competitiv. Aceste măsuri includ, dar nu se limitează la: creșterea taxelor rutiere, solicitarea alinierii salariilor și a altor prevederi de reglementare a muncii la cele din țara „mai bogată” și chiar solicitarea ca șoferilor de camioane să petreacă noaptea în moteluri, în locul spațiului dedicat din cabinele camioanelor (Kulikowska – Wielgus, 2014).

Migrația lucrătorilor calificați

Accesul la profesia medicală este reglementat diferit în statele membre UE. După un lung proces, s-a realizat recunoașterea reciprocă a diplomelor (Parlamentul European, 2005). Acest proces, combinat cu libera circulație a persoanelor, a crescut ușor concurența pe o piață puternic reglementată. Există un început de proces de integrare, sub forma medicilor români care practică în Franța de exemplu, în timp ce clienții italieni cumpără servicii stomatologice de pe piața românească foarte dinamică (Mihailov, 2019). Viitorii studenți francezi la medicină (umană sau veterinară), respinși de la școlile de medicină din țara lor de origine, decid adesea să-și împlinească ambițiile profesionale înscriindu-se la universitățile din România (France24, 2009).

Unii ar putea sublinia dezavantajele acestui proces: românii s-ar putea plânge de exodul de creiere al medicilor formați în universitățile publice, profesionistul medical francez ar putea da vina pe concurența „nedreptă” a medicilor români sau pe cea a francezilor formați în România etc. Cu toate acestea, toate acest proces arată că reglementările din unele state membre sunt prea stricte (reduc artificial oferta) și au efecte secundare nedorite (serviciile sunt prea extinse, unele domenii sau regiuni se confruntă cu deficit de forță de muncă medicală). Pacientul ar trebui să aibă posibilitatea de a se informa cu privire la parcursul profesional al medicului său și de a decide singur dacă are sau nu încredere în el.

Bariere în calea pieței unice

Piața unică și Tabloul de Bord al Competitivității

Tabloul de Bord al Comisiei Europene (EN: Single Market Scoreboard; Comisia Europeană, 2024) măsoară eficiența și performanța pieței unice în diferite domenii. Tabloul de bord permite o analiză aprofundată a instrumentelor de aplicare, precum și o evaluare a reglementărilor și condițiilor de desfășurare a afacerilor care au o influență directă asupra funcționării pieței unice. Informațiile detaliate de la țară la țară oferă perspective asupra implementării efective a regulilor comune ale pieței unice în România și oferă idei pentru creșterea competitivității țării.

Piața unică garantează libera circulație a mărfurilor, capitalurilor, serviciilor și persoanelor, cunoscute sub numele de „cele patru libertăți” consacrate în tratatele UE. O piață unică funcțională deschide mai multe oportunități pentru cetățeni și întreprinderi, stimulează concurența și comerțul, îmbunătățește eficiența pieței și stimulează creșterea economică. O piață unică care funcționează bine necesită aplicarea efectivă a normelor existente de către Comisia Europeană și statele membre UE/SEE. Tabloul de bord al pieței unice și al competitivității urmărește performanța țărilor în implementarea celor patru libertăți. Tabloul de bord examinează două componente - mai întâi analiza instrumentelor de punere în aplicare a regulilor comune, iar apoi evaluarea condițiilor de desfășurare a afacerilor în cadrul pieței unice.

Instrumente pentru implementare

Piața unică se bazează pe reguli general acceptate care asigură buna funcționare a acesteia. Comisia Europeană și statele membre lucrează împreună pentru a se asigura că legislația UE este preluată și implementată în mod corespunzător. Datele privind transpunerea de către statele membre a legislației UE și privind cazurile de încălcare a dreptului comunitar arată stadiul implementării corecte a acesteia.

Acest raport ia în considerare toate notificările de transpunere efectuate până la 5 decembrie 2023 pentru directivele privind piața unică cu termen de transpunere până la 30 noiembrie 2023 sau înainte. Până la acea dată erau în vigoare 1.001 directive și 6.492 regulamente, care asigurau funcționarea pieței unice. Toate comparațiile sunt cu datele pentru 10 decembrie 2022, data anterioară de raportare.

Legislația privind piața unică își poate atinge efectele scontate numai dacă dispozițiile directivelor relevante sunt transpuse pe deplin și corect în legislațiile naționale ale statelor membre în termenele stabilite în respectivele directive.

Monitorizarea transunerii ajută la funcționarea pieței unice, asigurând că normele pieței unice sunt aplicate corect în statele membre.

Această monitorizare arată deficitul de transpunere (diferența dintre numărul de directive privind piața unică adoptate de UE și numărul de directive transpuse de fiecare stat membru) și deficitul

de conformitate (procentul de directive transpuse incorect). Acesta evidențiază ceea ce fac statele membre pentru a asigura punerea în aplicare corectă a legislației privind piața unică și, astfel, le încurajează să își îmbunătățească performanța.

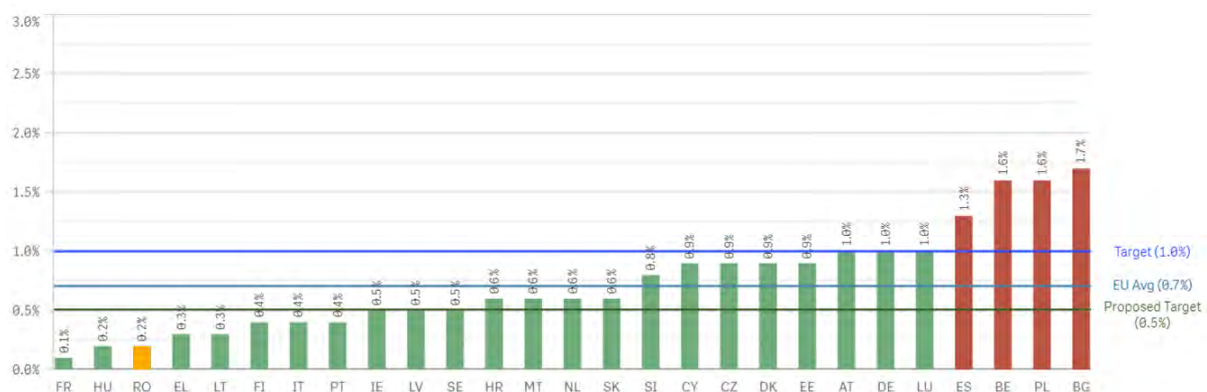
Articolul 17 alineatul (1) din Tratatul Uniunii Europene (TUE) impune Comisiei să se asigure că toate statele membre aplică și respectă normele pieței unice. Comisia poate acționa în justiție prin lansarea unei proceduri de încălcare a dreptului comunitar (*infringement*) în temeiul articolului 258 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE) împotriva oricărui stat membru al UE care nu aplică dreptul UE. Comisia poate sesiza Curtea de Justiție a Uniunii Europene (CJUE), care poate impune sancțiuni financiare în anumite cazuri.

Monitorizarea încălcărilor ajută piața unică să funcționeze mai bine. Acesta subliniază eforturile pe care statele membre le depun pentru a asigura aplicarea corectă a dreptului pieței unice și le încurajează să își îmbunătățească performanța.

Transpunere și încălcări ale dreptului comunitar

Deficitul de transpunere este procentul de directive privind piața unică pentru care Comisia nu a primit încă o notificare completă din numărul total de directive care ar fi trebuit să fie notificate până la termenul limită. Consiliul European din martie 2007 a stabilit un obiectiv de 1%. O nouă țintă de 0,5% a fost propusă în Actul privind piața unică din aprilie 2011 și în Comunicarea „Piața unică la 30” din martie 2023. România are un deficit de transpunere de 0,2%, printre cele mai mici din UE. Din decembrie 2023, doar Franța are un deficit de transpunere mai mic. România raportează 2 directive restante, comparativ cu media UE de 7 directive restante.

Figura 12: Deficitul de transpunere a directivelor referitoare la Piața Unică de către statele membre, la 5 decembrie 2023

Sursa: Single Market Scoreboard (2024)

Întârzierile mari în transpunere subminează serios buna funcționare a pieței unice. Cu cât întârzierea este mai mare, cu atât există mai puțină siguranță juridică/legală și consecințele pentru oameni și întreprinderi sunt mai grave. În mod tradițional, Consiliul European a stabilit un obiectiv de „toleranță zero” pentru întârzierile de 2 ani sau mai mult în transpunerea directivelor.

Notificările lipsă pentru aceste directive privind piața unică, cu mult întârziate, reprezintă deja 27% din deficitul total de transpunere (54 de notificări lipsă din 198).

În general, România a avut o performanță relativ bună în comparație cu mediile UE. Excepția notabilă de la palmaresul său de performanță a fost 2021, în principal din cauza efectului pandemiei COVID-19 (Figura 13).

Figura 13: Tendințele deficitului de transpunere (România)

Sursa: Single Market Scoreboard (2024)

Din păcate, situația în general nu este atât de mare pe cât ar putea părea inițial. Performanța generală a României poate fi mai bine înțeleasă folosind Figura 14 de mai jos.

Figura 14: Indicatori de performanță utilizați de Single Market Scoreboard

Perf. Ind.	AT	BE	BG	CY	CZ	DK	DE	EE	EL	ES	FI	FR	HR	HU	IE	IT	LT	LU	LV	MT	NL	PL	PT	RO	SE	SI	SK	EU Avg
Indicator 1	1.0%	1.6%	1.7%	0.9%	0.9%	0.9%	1.0%	0.9%	0.3%	1.3%	0.4%	0.1%	0.6%	0.2%	0.5%	0.4%	0.3%	1.0%	0.5%	0.6%	0.6%	1.6%	0.4%	0.2%	0.5%	0.8%	0.6%	0.7%
Indicator 2	0	-7	-1	0	-5	4	0	5	-1	-12	-5	-2	-5	-13	-7	-3	0	-5	-7	2	-8	-5	-9	-1	-2	-2	-3	-3
Indicator 3	2	1	5	1	2	1	2	3	2	4	2	0	2	2	2	1	1	1	2	2	1	6	3	1	2	0	3	2
Indicator 4	12.3	13.1	15.5	15.1	15.3	16.8	19.9	16.6	40.6	21.6	15.9	11.2	16.8	33.1	20.8	16.8	12.1	10.1	17.7	25.6	16.6	19.1	26.3	22.5	17.2	9.7	15.6	18.3
Indicator 5	1.4%	1.2%	1.6%	0.9%	1.7%	0.9%	1.8%	1.1%	0.9%	1.3%	1.0%	1.3%	1.1%	2.3%	1.5%	1.4%	0.7%	0.5%	0.4%	0.4%	1.2%	1.5%	0.8%	1.2%	0.8%	0.8%	1.3%	1.2%
Indicator 6	18.4	15.3	14.4	16.5	19.9	12.1	21.5	18.0	17.4	19.5	15.3	20.9	17.8	26.1	17.0	16.9	15.6	16.3	16.0	15.1	23.9	19.5	18.8	20.7	17.8	20.1	18.5	17.9

[Indicatorul 1] Deficit de transpunere

[Indicatorul 2] Modificare în ultimele 12 luni

[Indicatorul 3] Numărul de directive restante (2 ani sau mai mult)

[Indicatorul 4] Întârziere de transpunere pentru directivele restante (în luni)

[Indicatorul 5] Deficit de conformitate

[Indicatorul 6] Durata procedurilor de încălcare a dreptului comunitar pentru transpunerea tardivă (în luni)

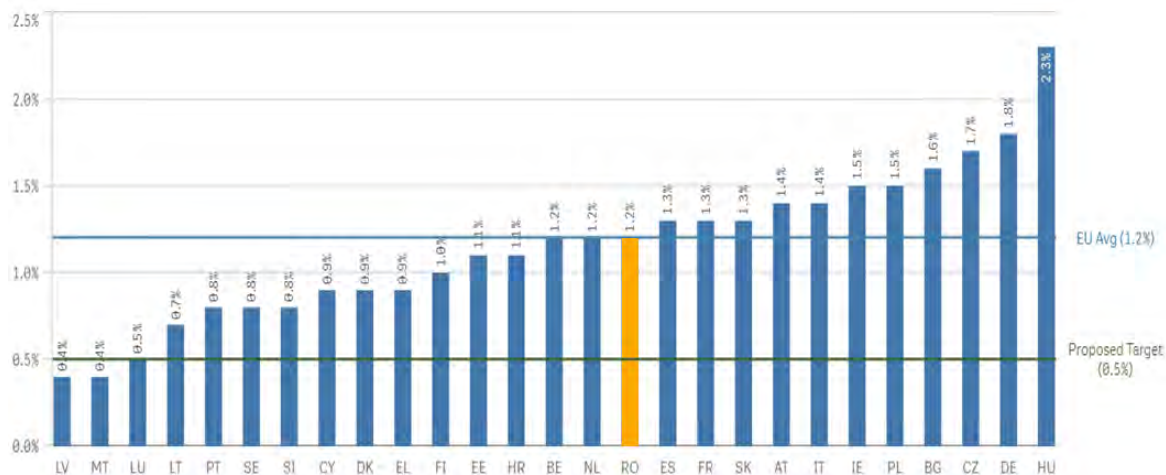
Sursa: Single Market Scoreboard (2024)

România raportează 1 directivă cu o întârziere mare (peste 2 ani), în timp ce media UE este de 2. Directiva în cauză este 2019/1/CE privind împuternicirea autorităților de concurență din statele membre pentru a fi agenți de aplicare mai eficienți și pentru a asigura buna funcționare a pieței interne.

România are un proces de transpunere relativ lent, care durează în medie 22,5 luni, în timp ce media UE este de 18,3 luni. Deficitul de conformitate, sau procentul tuturor directivelelor

transpuse greșit, este de 1,2%, egal cu media UE, dar mai mare decât limita anterioară de 1% și mult mai mare decât noua limită propusă de 0,5% (Figura 15). Datele arată că România are, de asemenea, o durată excesiv de lungă a procedurilor de încălcare a dreptului comunitar pentru transpunere tardivă, de 20,7 luni, peste media UE și cu mult peste maximumul propus de 12 luni.

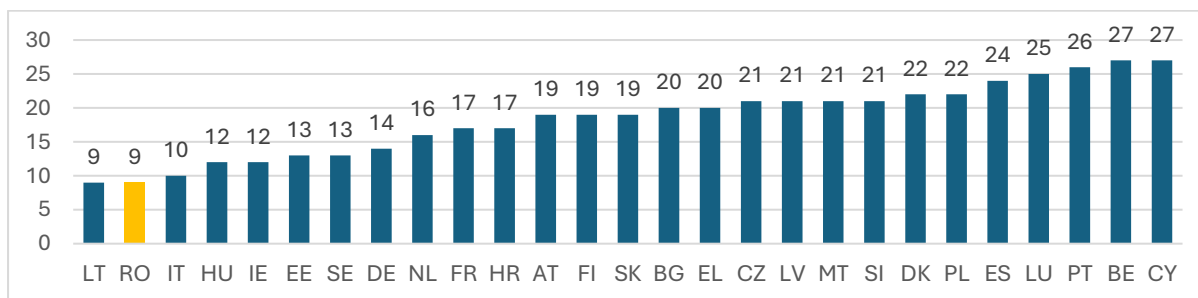
Figura 15: Deficitul de conformitate al statelor membre, referitor la directive ce privesc Piața Unică, la 5 decembrie 2023

Sursa: Single Market Scoreboard (2024)

România are, în așteptare, 32 de proceduri de încălcare a dreptului comunitar, în timp ce media UE este de 26 (Figura 16). Cele mai problematice sectoare sunt cel energetic (6 cazuri), poluarea atmosferică (5 cazuri), serviciile financiare (4 cazuri) și managementul deșeurilor (4 cazuri) (Comisia Europeană, 2024a).

Figura 16: Număr de proceduri de încălcare a dreptului comunitar în așteptare

Sursa: Single Market Scoreboard (2024)

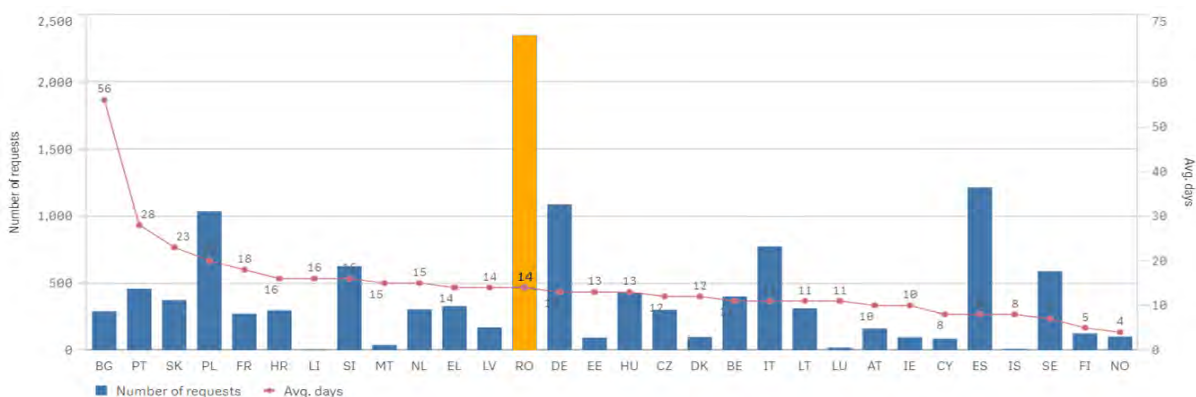
Durata medie a procedurilor de încălcare a dreptului comunitar este de 40 de luni (49 de luni pentru UE), iar timpul mediu necesar pentru a se conforma deciziilor Curții este de 44,4 luni (54,3 luni pentru UE). Durata procedurilor de încălcare a dreptului comunitar pentru transpunerea tardivă este, de asemenea, relativ mare, de 20,7 luni (17,9 luni pentru UE). Putem concluziona că România este relativ lentă în soluționarea procedurilor de încălcare a dreptului comunitar și a hotărârilor Curții și, în general, are un deficit de transpunere mai mare, un deficit de conformare mai mare și un număr mai mare de proceduri de încălcare a dreptului comunitar în așteptare.

Cooperare administrativă și servicii de sprijin pentru persoane fizice și întreprinderi

Sistemul de informații privind piața internă (IMI) este un sistem electronic dezvoltat în comun de Comisia Europeană și administrațiile statelor membre ale UE. IMI este un instrument online sigur, multilingv, care facilitează schimbul de informații între autoritățile publice implicate în implementarea practică a legislației UE. IMI este disponibil în toate limbile oficiale ale UE și oferă un schimb de informații mai rapid, mai bine structurat și mai fiabil între autoritățile competente din toate statele membre ale UE.

România are performanțe bune în ceea ce privește performanța sistemului informațional al pieței interne. În medie, aproximativ 82% din toate solicitările sunt primite în decurs de o săptămână, în conformitate cu media UE, care este puțin peste 80%. Timpul mediu de răspuns este de 14 zile, în timp ce media UE este de 15 zile (Figura 17).

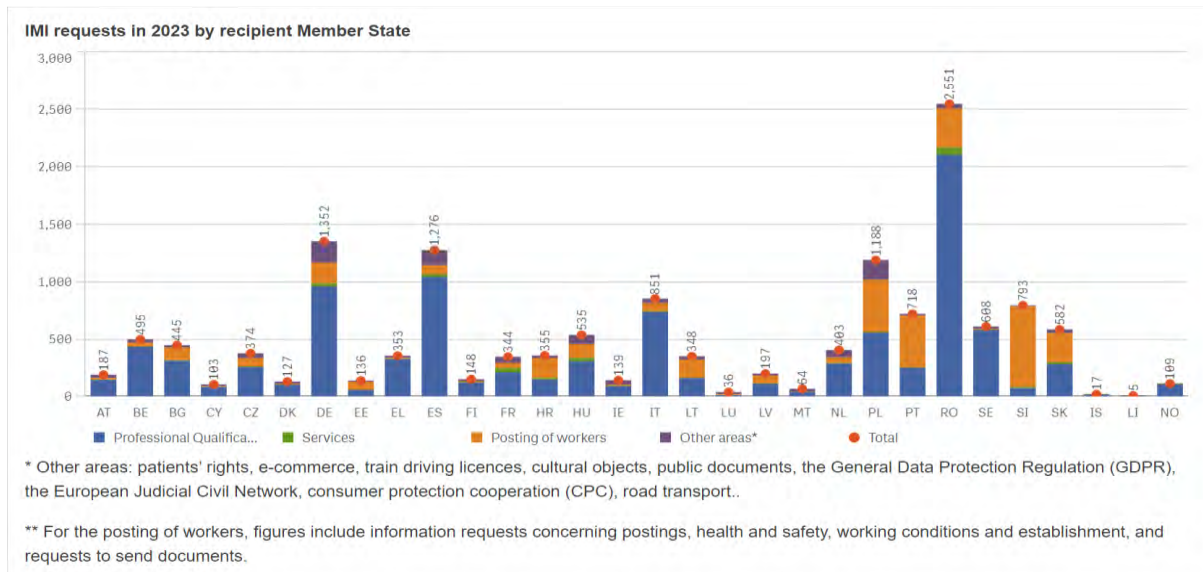
Figura 17: IMI – Viteza de răspuns la solicitări (toate zonele legislative)

Sursa: Single Market Scoreboard (2024)

România este, de departe, țara care primește cele mai multe solicitări prin IMI, așa cum se poate observa în Figura 17 de mai sus. Figura 18 de mai jos arată că marea majoritate a celor 2551 de cereri primite de România în 2023 au fost legate de „Calificări profesionale” și ”Detașarea lucrătorilor”.

Figura 18: Cereri primite prin intermediul IMI în 2023 de fiecare stat membru

Sursa: Single Market Scoreboard (2024)

Condiții pentru a face afaceri

Tabloul de bord prezintă un set de indicatori care evaluează performanța statelor membre ale UE în îndeplinirea condițiilor specifice de desfășurare a afacerilor relevante pentru funcționarea pieței unice și competitivitatea întreprinderilor. Accentul se pune pe receptivitatea administrativă și pe povara de reglementare, accesul deschis la achizițiile publice, accesul la servicii și mobilitatea forței de muncă.

Administrație eficientă și povara reglementărilor

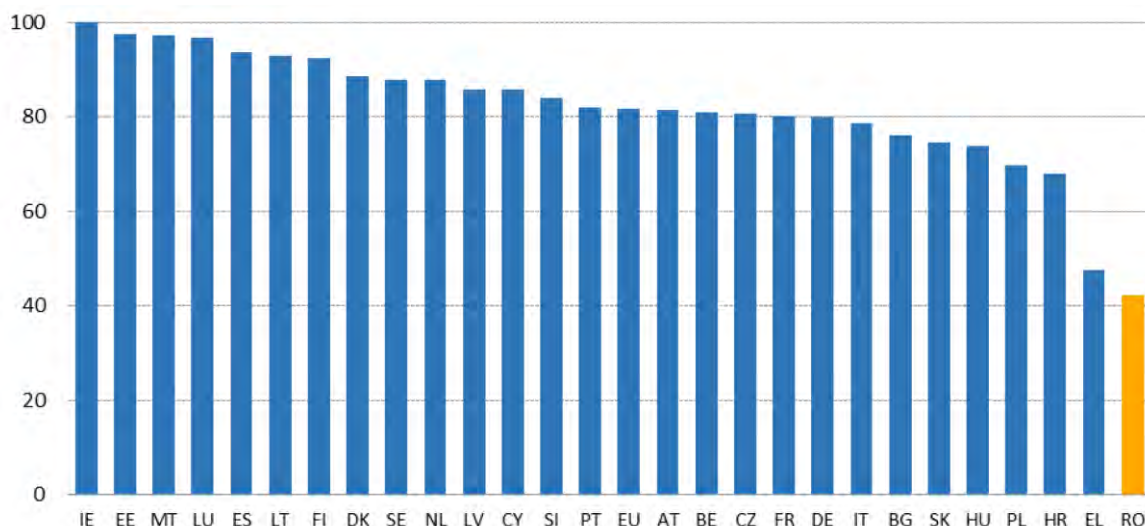
Indicatorii privind povara reglementării arată că, în timp ce condițiile-cadru generale pentru întreprinderile de pe piața unică se îmbunătățesc, rămân dificultăți semnificative în anumite domenii. Percepțiile părților interesate asupra poverii de reglementare în UE au fost în medie de 3,8 pe o scară de la 0 (cea mai mare povară) la 7 (cea mai mică povară) în 2022, în creștere de la 3,6 în 2021. Acesta este rezultatul îmbunătățirilor care au avut loc în marea majoritate a statelor membre în ultimii ani. Percepția poverii de reglementare în România este de 3,3, mai mică (mai proastă) decât media UE.

Potrivit celui mai recent studiu al BEI privind investițiile din 2023 (BEI, 2023), procentul mediu de respondenți din statele membre care consideră că reglementarea este o barieră în calea investițiilor pe termen lung a scăzut de la 65% în 2020 la 61% în 2023. În România, cifra este de 58%, cu un procent mai mare (77%) în servicii, când ne referim la reglementarea muncii.

În ceea ce privește receptivitatea administrativă, în 2022, toate țările UE, cu excepția Greciei și României, au obținut un punctaj între 60 și 100% în Indicele Serviciilor Digitale Publice pentru Afaceri (Capgemini et al., 2022), media UE fiind de 83,7%. Valoarea indicelui României este de

44,6%, fiind masiv în urma mediei UE. De asemenea, ar trebui să remarcăm că peste 70% dintre țările UE au obținut scoruri peste 80%.

Figura 19: Servicii publice digitale pentru afaceri (Scor de la 0 la 100), 2021

Sursa: eGovernment Benchmark, Capgemini et al. (2022)

În 2023, întârzierea medie a plăților de către autoritățile publice la nivelul UE este de 17,5 zile. Aceasta este o creștere semnificativă față de anii dinaintea pandemiei de COVID-19 și o creștere ușoară față de 2020, primul an al pandemiei. Perioadele de soluționare a problemelor legate de insolvență au rămas în general stabile, ceea ce sugerează că nu au existat modificări semnificative ale legislației privind insolvența în statele membre în ultimii ani. În România, timpul de soluționare a problemelor legate de insolvență este de 3,3 ani față de o medie a UE de 2 ani.

Figura 20: Administrație eficientă și povara reglementărilor (România)

Indicator	România (2022)	Media UE
Povara reglementărilor (răspunsuri sondaj: 1 = cel mai rău, 7 = cel mai bine)	3.3	3.8
Servicii publice digitale pentru a porni și conduce o afacere (100% = cea mai bună performanță)	44.6%	83.7%
Întârzieri la plata facturilor emise către autorități publice	16 zile	17.5 zile
Timp necesar pentru rezolvarea insolvențelor (2020)	3.3 ani	2.0 ani
Impactul reglementărilor asupra deciziilor de investiții pe termen lung (răspunsuri obținute prin sondaj)	46.3%	n/a

Sursa: Single Market Scoreboard (2024)

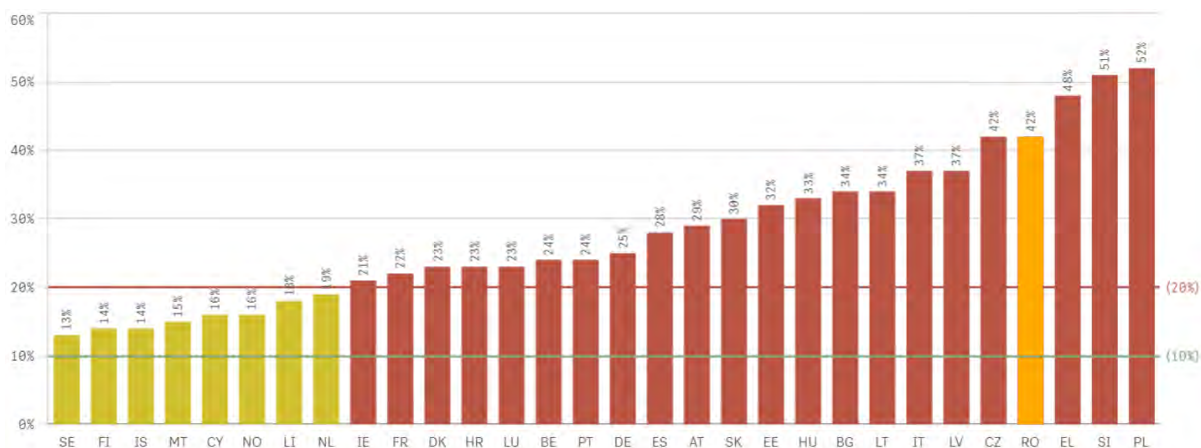
Accesul la achizițiile publice

Achizițiile publice reprezintă procesul prin care organismele publice, cum ar fi departamentele guvernamentale sau autoritățile locale, achiziționează lucrări, bunuri sau servicii de la companii. Achizițiile publice reprezintă aproximativ 14% din produsul intern brut (PIB) al UE. Achizițiile publice sunt reglementate prin lege pentru a maximiza raportul calitate-preț pentru sectorul public și pentru a asigura respectarea a trei principii de bază: egalitate, nediscriminare și transparență.

Pentru a crea condiții de concurență echitabile pentru întreprinderile din întreaga Europă, legislația UE stabilește reguli minime armonizate pentru achizițiile publice. Acestea guvernează modul în care autoritățile publice și anumiți operatori de servicii publice cumpără bunuri, lucrări și servicii. Strategia de achiziții a Comisiei Europene își propune să îmbunătățească practicile de achiziții din UE într-un mod colaborativ, lucrând cu autoritățile publice și cu alte părți interesate. Numărul de contracte de achiziții publice publicate continuă să crească, cu 272 000 de contracte publicate în 2022, aproape dublu față de numărul de acum 10 ani (Comisia Europeană, 2024).

În 2022, ponderea licitațiilor de achiziții publice cu un singur ofertant a crescut la cel mai ridicat nivel din ultimii 10 ani. În UE, există 5 țări în care ponderea achizițiilor publice cu un singur ofertant este peste 40%. România se numără printre aceștia, cu 42% din achizițiile publice având un singur ofertant (Figura 21).

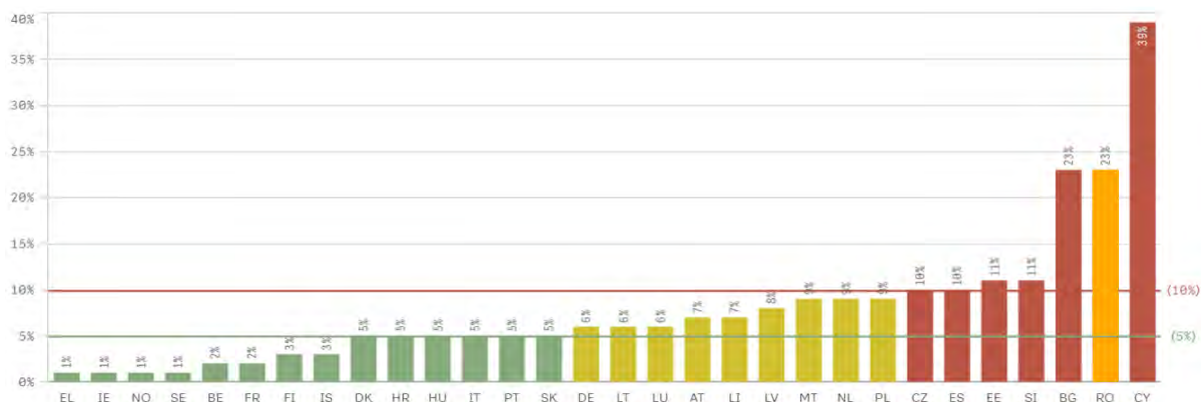
Figura 21: Licitații publice cu un singur participant (%)

Sursa: Single Market Scoreboard (2024)

În ciuda creșterii mici față de 2021, nivelul atribuirii directe a contractelor urmează performanța generală din ultimii ani. Figura 22 arată proporția procedurilor de achiziție negociate cu o companie fără invitație la licitație. România se numără printre țările în care atribuirea directă este utilizată cel mai frecvent, ponderea atribuirii directe ajungând la 23% în 2022, în timp ce aproape toate statele membre sunt sub 10%.

Figura 22: Achiziții directe (%)

Sursa: Single Market Scoreboard (2024)

Valoarea publicată a achizițiilor publice ca pondere din produsul intern brut (PIB) național a continuat să crească în medie în 2022, apropiindu-se în general de punctul de referință de 6%, deși a scăzut în 10 țări din 2021; nu există nicio țară din UE cu o valoare publicată sub 2% în 2022. Valoarea publicată a achizițiilor publice a fost de 8,7% în România în 2022.

Indicatorii de calitate a datelor (de exemplu lipsa numerelor publicațiilor anterioare, lipsa numerelor de înregistrare ale furnizorilor, lipsa numerelor de înregistrare ale cumpărătorilor) sunt foarte buni, aproape de 0% pentru România. Există o mare variație în scorurile țărilor, ceea ce indică o mare posibilitate de îmbunătățire în unele state membre.

Potrivit indicatorilor eCertis, disponibilitatea datelor furnizate de țările UE rămâne stabilă între 2022 și 2023.

Figura 23: Acces la achiziții publice (Romania)

Indicator	Romania (2022)	Media UE
Licitații publice cu participant unic	42%	37%
Achiziții directe	23%	7%
Achiziții în cooperare (procentul procedurilor cu mai mult de un cumpărător)	1%	7%
Criteriul desemnării câștigătorului (procentul procedurilor acordate pe criteriul prețului cel mai mic)	86%	56%
Viteza deciziei (zile)	105	87
Furnizori care sunt IMM	53%	56%
Oferte transmise de IMM-uri	63%	66%
Proceduri împărțite în loturi	47%	30%

Sursa: Single Market Scoreboard (2024)

Acces la servicii

Serviciile reprezintă aproximativ 70% din economia UE, 70% din locurile de muncă și 90% din noile locuri de muncă.

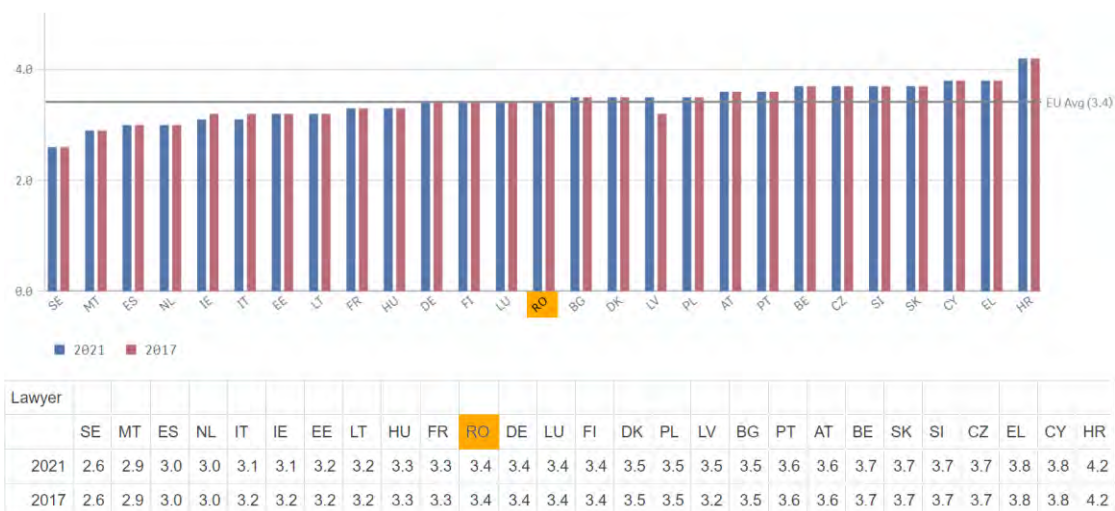
Piața unică a serviciilor nu este încă finalizată - comerțul transfrontalier și investițiile în servicii sunt cu mult în urmă față de mărfuri. Nu toate serviciile pot fi comercializate cu ușurință peste granițe. Acest lucru se datorează în principal barierelor administrative și de reglementare rămase, care împiedică comerțul transfrontalier și investițiile în servicii. Aceste bariere reprezintă un factor major care limitează disponibilitatea serviciilor pentru consumatori și întreprinderi din UE.

Indicatorul de restrictivitate al UE (EURI) măsoară nivelul restrictivității reglementărilor pe o scară de la 0 (cel mai puțin restrictiv) la 6 (cel mai restrictiv) pentru furnizarea transfrontalieră de servicii și dreptul de stabilire pentru șapte grupuri de servicii profesionale cu o pondere ridicată. În consumul intermediar al firmelor din UE (valoarea bunurilor și serviciilor utilizate ca intrări în procesul de producție) sau mobilitatea transfrontalieră. Aceste grupuri se referă la = contabili (inclusiv consultanți fiscali), arhitecți (inclusiv arhitecți peisagisti și designeri de interior), ingineri civili, avocați, agenți imobiliari, agenți de brevete și ghizi turistici. Indicatorul se bazează pe evaluări efectuate de Comisie și verificate de autoritățile statelor membre.

În domeniul serviciilor profesionale, tabloul de bord arată puține progrese în reducerea barierelor de reglementare la intrare și la practică între 2017 și 2021. Deși unele state membre introduc reforme limitate, altele cresc restricțiile. Comparativ cu 2017, valorile medii EURI din UE au rămas similare pentru toate profesiile monitorizate în 2021, cu o ușoară creștere (care implică mai multe reglementări) pentru ghizii turistici, agenții imobiliari și agenții de turism.

Serviciile juridice rămân cea mai protejată profesie de pe piața unică (dintre toate profesiile monitorizate). Acest lucru are implicații negative asupra competitivității industriei, deoarece toate companiile din UE, inclusiv IMM-urile, dedică o parte semnificativă din consumul lor intermediar serviciilor juridice. Scorul mediu EURI pentru serviciile juridice rămâne la 3,4, cu o îmbunătățire mică sau deloc în ultimii 5 ani; majoritatea țărilor UE sunt peste media UE (și 10 țări au un punctaj de 3,0 sau mai mult).

Figura 24: Indicator de restrictivitate - Avocați

Sursa: EU Indicator de restrictivitate (2022)

Arhitecții, inginerii civili și agenții de brevete sunt, de asemenea, bine protejați de concurența pe piața unică – scorurile medii EURI ale UE pentru aceste profesii sunt relativ ridicate, la 2,5, 2,4 și, respectiv, 2,2.

România nu are performanțe satisfăcătoare la indicatorii de restrictivitate, rămânând în urma media UE în majoritatea ocupațiilor. România rămâne în urmă în cazul arhitecților, contabililor, inginerilor civili și ghizilor turistici. Singurul sector în care România se descurcă mai bine este cel al agenților imobiliari, unde România are un scor egal cu 0 pentru că profesia este nereglementată. Aproape că nu există nicio modificare a indicatorilor pentru România între 2017 și 2021, ceea ce indică faptul că reglementările profesiilor luate în considerare nu se schimbă și nu există eforturi de reducere a poverii de reglementare.

Figura 25: Access to services and services markets (Romania)

Indicator	Romania (2021)	Media UE
Indicator de restrictivitate – arhitect	3.0	2.5
Indicator de restrictivitate – contabil	3.2	1.7
Indicator de restrictivitate – inginer	2.6	2.4
Indicator de restrictivitate – avocat	3.4	3.4
Indicator de restrictivitate – agent imobiliar	0.0	1.3
Indicator de restrictivitate – agent de brevete	2.2	2.2
Indicator de restrictivitate – ghid turistic	1.7	1.2

Sursa: Single Market Scoreboard (2024)

Marea majoritate a cererilor de recunoaștere a calificărilor profesionale în perioada 2019-2021 a pieței unice au fost îndeplinite. La nivelul UE, 71% dintre cazurile înregistrate în baza de date a profesiilor reglementate s-au soldat cu o decizie de recunoaștere, 10% într-o decizie de nerecunoaștere, iar restul de 19% au fost fie nesoluționate (nicio decizie luată), pendinte sau atacate.

Mobilitatea muncii

În 2022, o medie de 3,8% dintre persoanele în vârstă de muncă erau persoane care mutate în interiorul UE, adică persoane dintr-o țară UE care sunt cetățeni ai altei țări UE (Comisia Europeană, 2023). Cu toate acestea, această cifră variază de la mai puțin de 2,5% în multe țări din Europa Centrală și de Est până la peste 10% în țări precum Austria, Cipru și Luxemburg. Românii rămân cel mai mare grup individual de mutatori, cu 27%. În ansamblu, numărul celor care se deplasează în UE a crescut cu 1,5% între 2019 și 2022. Mobilitatea aduce beneficii atât întreprinderilor care caută personal, cât și persoanelor care doresc să lucreze în străinătate.

EURES este un sistem instituit în temeiul legislației UE care sprijină în mod specific recrutarea transfrontalieră a lucrătorilor prin creșterea vizibilității posturilor vacante disponibile într-un alt stat membru, țări SEE și Elveția. Indicatorii arată că EURES este un instrument util pentru a facilita mobilitatea forței de muncă în UE. De exemplu, în 2022, marea majoritate a țărilor (24) au folosit canalul coordonat unic pentru a transfera atât posturile vacante, cât și CV-urile. Acest lucru este în conformitate cu articolul 17 din Regulamentul EURES, care contribuie la potrivirea posturilor vacante cu CV-urile în UE, SEE și Elveția. Pentru cele 15 țări EURES în 2022, pe site-ul web EURES sunt publicate mai multe posturi vacante decât sunt raportate de Eurostat.

Restricții privind comerțul cu servicii

Indicele OCDE de restricție a comerțului cu servicii (STRI) este „un instrument bazat pe dovezi care oferă informații despre reglementările care afectează comerțul cu servicii în 22 de sectoare din toate țările membre OCDE”. Indicele evaluează țările pe o scară de la 0 la 1, unde 0 indică nicio restricție și 1 indică restrictivitatea maximă. Acesta acoperă 22 din cele 27 de state membre ale UE și permite astfel o evaluare a reglementărilor privind serviciile în cadrul pieței unice. România nu este inclusă în baza de date OCDE, dar indicatorii de ansamblu pentru țările UE, inclusiv în special țările ECE, oferă o idee despre povara reglementării în cadrul pieței unice. STRI a fost lansat în 2014, astfel că următorul tabel acoperă cea mai lungă perioadă posibilă (2014-2022).

Figura 26: STRI pentru EU22 în comparație cu SUA (2014 & 2022)

Sector	EU22 (2014)	EU22 (2022)	Change EU22 (2014-2022)	SUA (2022)	Diferența EU22-SUA (2022)
Logistică cargo-handling	0,169	0,183	0,014	0,199	-0,016
Logistică depozitare	0,161	0,183	0,022	0,198	-0,015
Logistică transport	0,164	0,172	0,009	0,202	-0,030
Logistică brokeraj vamal	0,157	0,167	0,010	0,190	-0,023
Contabilitate	0,254	0,265	0,011	0,170	0,095
Arhitectură	0,193	0,202	0,009	0,176	0,026
Inginerie	0,215	0,226	0,010	0,188	0,038
Juridic	0,370	0,376	0,006	0,175	0,201
Filme	0,155	0,172	0,017	0,125	0,047
Televiziune	0,215	0,223	0,008	0,265	-0,042
Muzical	0,159	0,179	0,020	0,155	0,024
Telecomunicații	0,144	0,162	0,018	0,153	0,009
Transport aerian	0,400	0,404	0,004	0,521	-0,118
Transport maritim	0,233	0,240	0,008	0,356	-0,116
Transport rutier	0,194	0,208	0,014	0,209	-0,001
Transport feroviar marfă	0,190	0,195	0,006	0,143	0,052
Curierat	0,158	0,168	0,010	0,350	-0,182
Distribuție	0,169	0,178	0,009	0,132	0,046
Bancar	0,167	0,179	0,012	0,201	-0,022
Asigurări	0,158	0,161	0,003	0,276	-0,115
IT	0,175	0,193	0,017	0,137	0,056
Construcții	0,193	0,210	0,017	0,209	0,001

Sursa: OECD Services Trade Restrictiveness Index (2024a)

Tabelul arată o tendință îngrijorătoare, toate cele 22 de sectoare considerate în cadrul pieței unice înregistrând o creștere a restricțiilor între 2014 și 2022. Cele mai mici creșteri se înregistrează în asigurări (+0,003 puncte STRI), transport aerian (+0,004 puncte STRI) și sectoarele de transport feroviar de marfă și servicii juridice (ambele +0,006 puncte STRI). La celălalt capăt al spectrului se află industria telecomunicațiilor (+0,018 puncte STRI), a înregistrărilor de sunet (+0,020 puncte STRI) și a logisticii, depozitare și depozitare (+0,022 puncte STRI).

În ciuda unei creșteri modeste a restrictivității, transportul aerian este cel mai restrictiv sector în 2022, cu un scor de 0,404. Pe locul doi găsim industria juridică (0,376 puncte STRI), iar cea de-a treia cea mai restrictivă industrie este cea a contabilității (0,265 puncte STRI). Pe de altă parte, cele trei industrii cele mai puțin constrânse sunt brokerajul vamal logistic (0,167 puncte STRI), telecomunicațiile (0,162 puncte STRI) și asigurările (0,161 puncte STRI).

Valorile negative din ultima coloană arată că restrictivitatea medie în cele 22 de state membre UE chestionate este mai mică decât restrictivitatea SUA. În exact 50% dintre industriile incluse, restrictivitatea a fost mai mare în SUA, iar în restul de 50% a fost mai mare în cele 22 de state membre ale UE în 2022. Aceasta este doar o mică schimbare față de 2014, când 13 industrii erau

mai puțin restrictive în UE22. Între 2014 și 2022, industria construcțiilor și a telecomunicațiilor din UE22 au devenit mai restrânse în comparație cu SUA.

Statele membre din Europa Centrală și de Est (ECE) prezintă o performanță mai bună în ceea ce privește restrictivitatea în comparație cu țările din vestul UE. Cu toate acestea, perioada analizată a cunoscut o tendință nefavorabilă, restrictivitatea țărilor ECE crescând într-un ritm mai rapid decât în țările occidentale și, în unele zone, povara de reglementare din ECE depășind cea din țările occidentale. De exemplu, în domeniile - radiodifuziune, telecomunicații, transport rutier de mărfuri și servicii de curierat - țările ECE au avut un nivel de reglementare mai riguros decât omologii lor occidentali în 2014, dar în 2022 acest scenariu s-a inversat, țările ECE prezentând un nivel mediu mai ridicat de reglementare în aceste sectoare.

Deși tendința generală în țările ECE poate părea negativă, există o eterogenitate considerabilă în cadrul grupului. La un capăt al spectrului se află Ungaria și Polonia, care în ultimii ani au fost caracterizate de politici populiste și conservatoare. În aceste două țări, modificările observate se ridică la +0,050 puncte STRI pentru Ungaria și +0,036 puncte STRI pentru Polonia, în timp ce în toate celelalte țări modificările sunt sub 0,030 puncte STRI. În schimb, la capătul opus al spectrului se află Slovacia, cu o creștere modestă de doar 0,009 puncte STRI, și Estonia, unde STRI a scăzut de fapt cu 0,014 puncte.

În cele din urmă, analiza datelor prezentate aici din 2014 până în 2022 relevă o tendință îngrijorătoare de creștere a restrictivității în toate cele 22 de industrii examinate. În timp ce unele sectoare înregistrează doar creșteri marginale, altele prezintă creșteri mai substanțiale, indicând un mediu provocator pentru comerțul internațional cu servicii. Țările ECE cresc restrictivitatea serviciilor și își pierd competitivitatea. Cu toate acestea, există și exemple de succes de politici mai liberale în CEE.

Recomandări

Green Deal: Cât de verde? Cât costă? Cine plătește pentru asta?

Politicile trebuie evaluate și reevaluate în funcție de efectele lor, nu în funcție de intențiile lor. Faptele ar trebui să învingă sentimentele.

O recomandare generală ar fi o reevaluare a dispozițiilor recente de mediu (în mare parte, regulamentul post-Green Deal) din punct de vedere economic și de mediu. Costurile economice ale unor politici (măsuri) par să fie masiv subestimate (în ordin de mărime), împreună cu unele dintre consecințele lor neintenționate și dăunătoare asupra mediului, în timp ce beneficiile lor nu sunt întotdeauna îndeplinesc așteptările inițiale.

Unele dintre aceste costuri reprezintă o povară disproporționată pentru familiile cu venituri mai mici decât media, cu efecte similare unui impozit regresiv. Acest efect combinat cu transparența fiscală necesară într-o democrație generează și amplifică neîncrederea „simplilor cetățeni” față de „elitele politice”, principalul combustibil electoral al populștilor.

Discursul recent despre destinul vehiculelor învechite prezintă un studiu de caz convingător: va stimula Uniunea Europeană repararea acestora, aliniindu-se la principiile economiei circulare, sau va impune în cele din urmă interdicții privind repararea „vehiculelor reziduale” ca mijloc de a accelera tranziția la vehiculele electrice? În special, ultima propunere a fost percepută ca o preocupare legitimă într-un spectru larg de instituții media, extinzându-se dincolo de cele asociate în mod tradițional cu perspective eurosceptice. Autoritățile Uniunii Europene au respins afirmațiile care sugerează impunerea unei restricții temporale (15 ani) asupra vehiculelor, clarificând distincțiile între ELV (vehicule scoase din uz) și EV (vehicule electrice). Esența dezbaterii poate să nu rezidă în definirea vehiculelor ireparabile, ci în determinarea locului autorității de luare a deciziilor: ar trebui să aparțină proprietarului vehiculului sau unei entități externe?

Micro-managementul politic și birocratic al societății generează mai multe probleme decât poate rezolva.

Eliminați barierele artificiale rămase în calea transportului terestru: România și Bulgaria în Schengen

Veto-ul Olandei și al Austriei împotriva includerii Bulgariei și României în Acordul Schengen evidențiază o problemă complexă care depășește simpla dinamică a mobilității UE. Interpretarea greșită a acestei acțiuni ca măsură anti-imigrație trece cu vederea motivațiile nuanțate din spatele unor astfel de decizii politice, care au ca scop mai degrabă să atragă alegătorii naționali mai puțin informați decât să abordeze preocupările de fond de politică. În ciuda acestei excluderi, mobilitatea cetățenilor bulgari și români în cadrul UE rămâne în mare parte neafectată, ceea ce indică faptul că implicațiile dreptului de veto sunt mai mult simbolice decât practice.

Cu toate acestea, impactul real al acestei decizii este cel mai evident la frontiere precum frontiera româno-maghiară, unde controalele la frontieră impun poveri logistice și economice semnificative transportatorilor și călătorilor. Aceste măsuri nu numai că perturbă comerțul și circulația personală, dar contrazic și principiile UE de liberă circulație și de coeziune economică.

Eliminați măsurile împotriva transportatorilor ECE

Directiva 2006/123/CE, emisă la 12 decembrie 2006, a avut ca scop protejarea, încurajarea și îmbunătățirea liberei circulații a serviciilor, un pilon cheie al Pieței Unice Europene. Cu toate acestea, acțiunile ulterioare la nivel de stat au impus, din neatenție, poveri excesive companiilor de transport din Europa de Est și Centrală (ECE). Deși nu sunt în mod evident discriminatorii în formulare, aceste măsuri limitează efectiv accesul pe piață pentru transportatorii ECE și diminuează concurența în sectorul transporturilor din UE. În consecință, nu doar aceste companii de transport suferă, ci și gama mai largă de afaceri care se bazează pe serviciile lor rentabile, beneficiarii principali fiind omologii lor din Europa de Vest și de Nord.

Această situație prezintă o dublă provocare: din punct de vedere economic, crește costurile și subminează eficiența pieței; din punct de vedere politic, oferă muniție facțiunilor anti-UE pentru a prezenta aceste evoluții ca un război economic ținut împotriva națiunilor ECE, favorizând statele membre mai bogate. Astfel de narațiuni pot exacerba disparitățile regionale și pot alimenta tensiunile politice în cadrul UE. Partidele politice antieuropene pot încadra cu ușurință acest lucru ca o politică deliberată care vizează țările ECE într-un domeniu în care companiile lor au un avantaj competitiv, în beneficiul celor mai bogate.

Protejați economia colaborativă

Economia colaborativă ar putea contribui la o mai bună protecție a mediului. Inovațiile tehnologice și contractuale permit o utilizare mai eficientă a resurselor existente, o reducere semnificativă a costurilor și un confort sporit pentru consumatori. În unele cazuri, acest lucru vine împreună cu o perturbare a industriilor consacrate, care și-au folosit influența economică și politică pentru a încetini, inversa și chiar bloca noii intrați care oferă un substitut pentru serviciile lor. Exemplele proeminente includ serviciile de ride-sharing/car-hailing și cele pentru punerea la dispoziție a locuințelor prin sisteme de tip AirBnB.

Companiile de taxi, de exemplu, au folosit o varietate de tactici juridice și politice pentru a obstrucționa inițiativele de car-sharing, de la interdicții definitive până la impunerea unor obstacole de reglementare inutile asupra concurenților lor, cum ar fi cerințe costisitoare de licențiere și restricții asupra numărului de participanți pe piață. Aceste acțiuni creează bariere la intrare, reduc concurența și pot crește costurile pentru consumatori. Deși instanțele au respins frecvent astfel de măsuri anticoncurențiale, unele au avut succes.

Provocarea constă în creativitatea fără margini a celor amenințați de concurență, cărora adesea le este mai ușor să recurgă la strategii politice decât să se adapteze la cerințele consumatorilor. O propunere legislativă notabilă care vizează restrângerea concurenței impune furnizorilor de

servicii de transport să dețină o flotă de vehicule, interzicând efectiv conceptul de car sharing. Rezultatul acestei propuneri este incert, dar este clar că va devia resurse de la activitatea economică către dispute politice și juridice.

O dinamică similară este observabilă în industria ospitalității, unde eforturile de reglementare au urmărit să restrângă capacitatea proprietarilor de proprietăți de a-și valorifica activele, afectând potențialii clienți. Opoziția față de aceste platforme de partajare include nu doar concurenții din industrie și autoritățile fiscale, ci și rezidenții locali preocupați de creșterea chiriilor. Acest mediu de reglementare creează incertitudine și implică costuri atât private, cât și societale

De asemenea, merită să reamintim că chiriile mari sunt de obicei semnul unui oraș atractiv și dinamic. Cea mai eficientă strategie de a modera nivelul chiriilor este creșterea ofertei de locuințe prin eliberarea de autorizații de construcție într-o manieră transparentă și în timp util, mai degrabă decât impunerea de controale sau plafoane asupra chiriilor.

Aici, reglementarea UE ar putea juca un rol crucial în protejarea concurenței în cadrul pieței unice prin afirmarea dreptului de a-și folosi proprietățile, inclusiv de a le închiria, fără poveri administrative nejustificate. Clarificarea acestor drepturi ar atenua incertitudinea de reglementare și ar aduce beneficii societale. Menținerea drepturilor de proprietate și reducerea costurilor de tranzacție sunt domenii valide pentru intervenția autorităților publice, în special a UE, pentru a promova un mediu de piață mai dinamic și mai competitiv.

Protejați educația medicală și piața serviciilor medicale

Sectorul medical din România, în special în domeniul serviciilor stomatologice, a devenit o destinație de top pentru pacienții care caută opțiuni de tratament de înaltă calitate, dar la prețuri accesibile. Acest succes se datorează în mare măsură combinației eficiente existente în România de profesioniști calificați în domeniul medical, clinici moderne și prețuri competitive. Piața serviciilor medicale este, de asemenea, mai puțin reglementată decât cea din alte țări occidentale.

Abordarea României și succesele din acest domeniu evidențiază importanța echilibrării reglementărilor referitoare la supravegherea unui domeniu cu încurajarea inovației și a concurenței pe piața sănătății.

Pentru a promova un succes similar în sectorul de sănătate al Uniunii Europene, se recomandă ca autoritățile UE să se concentreze pe crearea unui mediu de reglementare care să asigure siguranța pacienților și calitatea îngrijirii, evitând în același timp reglementările excesive care ar putea împiedica competitivitatea și inovarea pe piață. Emularea modelului României ar putea spori atractivitatea UE ca centru de excelență medicală și turism, oferind servicii medicale accesibile și de înaltă calitate atât cetățenilor, cât și pacienților internaționali.

Abțineți-vă de la instituirea de noi licențe profesionale și demonopolizați asociațiile profesionale

Licențierea ocupațională a apărut ca o barieră semnificativă în calea pătrunderii pe piață, menită aparent să protejeze consumatorii împotriva dezinformării și exploatării. Cu toate acestea, procesul de certificare devine adesea mai puțin despre asigurarea competenței și mai mult despre generarea de venituri, o schimbare care îi favorizează pe arhitecții sistemului față de consumatorii pe care este menit să îi protejeze. Acest lucru este valabil mai ales atunci când valoarea acordată deținerii unui certificat eclipsează abilitățile și cunoștințele reale pe care ar trebui să le reprezinte. Două condiții exacerbează de obicei această problemă, reducând valoarea sistemului de licențiere pentru consumatori și facilitând obținerea de privilegii în rândul celor responsabili de certificare.

În primul rând, obligarea certificării prin reglementări poate, în mod paradoxal, să-i diminueze valoarea dorită. Dacă aceste calificări ar servi, cu adevărat, unui obiectiv util pentru consumatori aceștia ar prefera în mod natural serviciile de la profesioniști certificați, eliminând efectiv concurenții necerificați. Această cerință, totuși, servește adesea mai mult ca un mecanism de control decât o marcă de calitate, permițând celor care controlează procesul de certificare să obțină privilegii prin exploatarea cadrului de reglementare în avantajul lor.

În al doilea rând, atunci când reglementările conferă drepturi exclusive anumitor organisme de a supraveghea aceste certificări, poate duce la o situație în care aceste organizații funcționează ca monopoluri. Acest control monopolist nu numai că înăbușă concurența, dar creează și un teren fertil pentru vânzătorii de privilegii deoarece aceste organisme pot dicta condiții și pot extrage beneficii necuvenite atât de la practicienii care caută certificare, cât și de la consumatorii care caută servicii.

Pentru a contracara potențialul de extragere a unor beneficii de pe urma unor privilegii instituite arbitrar, și pentru a reduce barierele inutile la intrarea pe piață create de licențele ocupaționale, este necesară o strategie deliberată, posibil susținută la nivelul UE. Această abordare ar pune accentul pe aplicarea drepturilor de asociere profesională, permițând apariția mai multor organisme profesionale concurente. O astfel de concurență ar putea duce la metode de certificare mai eficiente care abordează asimetria informațională fără a ceda presiunii pentru acordarea de privilegii.

În absența unor astfel de intervenții strategice, beneficiile pieței unice riscă să fie cooptate treptat de către cei care încearcă să obțină privilegii, subminând concurența pe termen lung, inovația și productivitatea.

Conectați piețele locale de energie

Realizarea unei piețe energetice unificate în Uniunea Europeană este condiționată de stabilirea unei infrastructuri de rețea robuste care să faciliteze conexiuni fără întreruperi între rețelele energetice locale (naționale). Deși rețelele naționale de energie electrică sunt deja interconectate într-o anumită măsură, există o nevoie stringentă de a îmbunătăți acest cadru

existent. Uniunea Europeană și-a stabilit obiective ambițioase pentru a consolida această conectivitate, vizând o țintă minimă de interconectare de 15% până în 2030. Acest obiectiv impune ca fiecare stat membru să aibă capacitatea de a exporta cel puțin 15% din energia electrică produsă pe plan intern în afara granițelor, către statele vecine, sporind fluxul transfrontalier de energie și integrarea pieței.

Integrarea surselor de energie regenerabilă în mixul energetic al UE subliniază importanța critică a consolidării interconectivității transfrontaliere. Natura variabilă a producției de energie regenerabilă, din cauza unor factori precum condițiile meteorologice, necesită o rețea mai interconectată. Acest lucru ar permite echilibrarea surplusurilor și deficitelor de energie între regiuni, asigurând o aprovizionare cu energie stabilă și fiabilă, în ciuda caracterului imprevizibil al surselor regenerabile.

În plus, tranziția de la combustibilii fosili nu prevede eliminarea imediată a gazelor naturale, care servesc ca o alternativă mai curată la cărbune – o sursă de energie predominantă în numeroase țări ale UE. Extinderea interconectivității între rețelele naționale prezintă o soluție rentabilă în raport cu beneficiile pe care le oferă, cum ar fi rezistența sporită și un portofoliu diversificat de aprovizionare cu energie. Acest lucru este deosebit de relevant, deoarece UE încearcă să-și reducă dependența de sursele unice de energie și să-și sporească securitatea energetică generală.

Cu toate acestea, urmărirea unei piețe de energie mai interconectate se extinde dincolo de sferele considerațiilor tehnice și de infrastructură. Dimensiunile juridice și economice joacă, de asemenea, un rol crucial în acest proces. Cadrele de reglementare și designul pieței trebuie să evolueze pentru a sprijini dezvoltarea unei piețe energetice integrate la nivelul UE, asigurându-se că reglementările naționale privind prețurile la energie electrică și gaze naturale nu împiedică eforturile de unificare a pieței. Crearea unui mediu de reglementare coeziv este esențială pentru a promova o piață a energiei competitivă, transparentă și eficientă, care să beneficieze toți consumatorii europeni.

Pe scurt, deși s-au făcut progrese semnificative în direcția interconectării rețelelor energetice ale Europei, îmbunătățiri suplimentare sunt esențiale pentru realizarea viziunii unei piețe unice a energiei. Acest lucru necesită o abordare echilibrată care să abordeze provocările tehnice, de reglementare și economice, deschizând calea către un viitor energetic mai durabil, mai sigur și mai competitiv pentru Uniunea Europeană.

Reformați sistemului de achiziții publice

Reforma sistemului de achiziții publice este esențială pentru asigurarea unei gestiuni eficiente și transparente a resurselor publice. În multe țări, inclusiv România, sistemul de achiziții publice a fost adesea afectat de probleme de corupție, ineficiență și lipsă de transparență, ceea ce a condus la alocări ineficiente ale resurselor și la supracheltuieli. Transparentizarea și digitalizarea proceselor de achiziții publice poate aduce beneficii semnificative, atât în termeni de economii bugetare, cât și în îmbunătățirea accesului la informații pentru toți actorii implicați.

O măsură utilă în acest sens este dezvoltarea și implementarea unui sistem digital centralizat pentru gestionarea întregului proces de achiziții publice, de la publicarea licitațiilor până la atribuirea contractelor și monitorizarea execuției. Acest sistem ar trebui să fie accesibil și ușor de utilizat de către toți actorii relevanți (autorități publice, ofertanți, societate civilă).

De asemenea, asigurarea accesului egal la licitații pentru toți ofertanții potențiali, inclusiv pentru IMM-uri, prin simplificarea procedurilor și reducerea barierelor de intrare aduce cu sine posibilitatea sporirii concurenței în ceea ce privește serviciile pentru domeniul public. Utilizarea criteriilor de atribuire care valorizează inovația și calitatea, nu doar prețul cel mai mic, poate contribui la îmbunătățirea calității serviciilor și produselor achiziționate.

Bibliografie

1. Ager Press (2017). Păștîrnac: Anul trecut s-au născut mai mulți copii în diaspora decât în România. <https://www.agerpres.ro/politica/2017/05/02/pastirnac-anul-trecut-s-au-nascut-mai-multi-copii-in-diaspora-decat-in-romania-14-40-14>
2. Banca Mondială (2024). Foreign direct investment, net inflows (BoP, current US\$) – Romania. <https://data.worldbank.org/indicator/BX.KLT.DINV.CD.WD?locations=RO>
3. BNR (2022). Investițiile străine directe în România - raport anual 2022. p. 8. <https://bnro.ro/PublicationDocuments.aspx?icid=9403>
4. Capgemini, Sogeti, IDC & Politecnico di Milano (2022). eGovernment Benchmark 2022: Synchronising Digital Governments. <https://prod.ucwe.capgemini.com/wp-content/uploads/2022/07/eGovernment-Benchmark-2022-1.-Insight-Report.pdf>
5. CEIC Data (2024). Romania Foreign Direct Investment (FDI): Stock. <https://www.ceicdata.com/en/romania/foreign-direct-investment-by-industry-bpm6/foreign-direct-investment-fdi-stock>
6. Consiliul Concurenței (2020). Comerțul exterior al româniei și barierele existente pe piețele europene (raport preliminar). https://www.consiliulconcurentei.ro/wp-content/uploads/2020/01/comertul_exterior_al_romaniei_si_barierele_de_intrare_pe_pietele_europene-1.pdf
7. EPP (2024). Speech by EPP lead candidate Ursula von der Leyen at the EPP Congress. <https://www.epp.eu/news/speech-by-epp-lead-candidate-ursula-von-der-leyen-at-the-epp-congress>
8. EUR-Lex (2024). Driving time and rest periods in the road transport sector. <https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/summary/driving-time-and-rest-periods-in-the-road-transport-sector.html>
9. European Commission (2023). Annual report on intra-EU labour mobility 2022. <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=89&furtherNews=yes&newsId=10545&langId=en>
10. European Commission (2024). The Single Market and Competitiveness Scoreboard. https://single-market-scoreboard.ec.europa.eu/_en

11. European Commission (2024a). European Commission at work.
https://ec.europa.eu/atwork/applying-eu-law/infringements-proceedings/infringement_decisions/
12. European Investment Bank (2023). EIB Investment Survey - European Union Overview.
<https://www.eib.org/en/publications/20230285-econ-eibis-2023-eu>
13. European Investment Bank (2023a). EIB Investment Survey - Romania Overview.
<https://www.eib.org/en/publications/20230340-econ-eibis-2023-romania>
14. European Parliament (2005). Directive 2005/36/EC of the European Parliament and of the Council of 7 September 2005 on the recognition of professional qualifications. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32005L0036>
15. European Parliament (2006). Regulation (EC) No 561/2006 of the European Parliament and of the Council of 15 March 2006 on the harmonisation of certain social legislation relating to road transport and amending Council Regulations (EEC) No 3821/85 and (EC) No 2135/98 and repealing Council Regulation (EEC) No 3820/85 (Text with EEA relevance) – Declaration. <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2006/561/oj>
16. Eurostat (2024). FDI stocks in % of GDP.
https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tec00106/default/table?lang=en&category=egi.egi_fi
17. France 24 (2009). Europe's medical students flock to Romania.
https://www.youtube.com/watch?v=X_INbu1MKdM
18. Frontex (2021). Overview of trends in 2020 and emerging trends in 2021. *JHA counsellors meeting*. <https://www.statewatch.org/media/1698/eu-council-jha-counsellors-pres-frontex-11-1-21.pdf>
19. Gardó, S. (2006). Rumänien: Wirtschaft in Transformation. În T. Kahl, M. Metzeltin, & M.-R. Ungureanu (Eds.), Rumänien (p. 657). LIT Verlag.
20. Government of Romania (2022). ORDONANȚĂ DE URGENȚĂ nr. 46 din 14 aprilie 2022.
<https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/254239>
21. Hausmann, R. (2024). The Atlas of Economic Complexity.
<https://atlas.cid.harvard.edu/explore/stack?country=185&year=2021&queryLevel=location&startYear=1995&productClass=HS&product=undefined&target=Product&partner=undefined>
22. IMF (2023). Romania: Selected Issues. *IMF Staff Country Reports*.
<https://www.imf.org/en/Publications/CR/Issues/2023/12/07/Romania-Selected-Issues-542187?cid=em-COM-123-47577>
23. In 't Veld (2019). Quantifying the Economic Effects of the Single Market in a Structural Macromodel. ISBN 978-92-79-77431-7 https://economy-finance.ec.europa.eu/publications/quantifying-economic-effects-single-market-structural-macromodel_en
24. INS (2008). Anuarul Statistic al României, 2007. <https://insse.ro/cms/files/pdf/en/cp18.pdf>
25. INS (2024). Comerțul internațional cu bunuri al României, ianuarie 2024.
https://insse.ro/cms/sites/default/files/com_presa/com_pdf/ce01r24.pdf
26. IOM (2021). Romania among the top 20 countries in the world with the highest emigration.
<https://romania.iom.int/news/romania-among-top-20-countries-world-highest-emigration-romanian>

27. Kulikowska – Wielgus, A. (2014). 45-hour rest outside the cabin. Does the driver have to carry an overnight bill? *Trans.info*. <https://trans.info/en/45-hour-rest-outside-the-cab-does-the-driver-have-to-carry-an-overnight-bill-expert-explains-113134>
28. Mihailov, A. (2019). Holidays at... the dentist, in the capital of Romania. *DC News*. https://www.dcnews.ro/holidays-at-the-dentist-in-the-capital-of-romania_719305.html
29. Murgescu, B., Năsulea, C., & Nasulea, D. F. (2022). *Economia României după 1990*. În *Panorama postcomunismului în România*. Editor: Corobca, L. pp. 346-361. Ed. Polirom. ISBN: 978-973-46-9184-5
https://www.researchgate.net/publication/365703686_Economia_Romaniei_dupa_1990
30. OECD. (2019). Contribution of migrant doctors and nurses to tackling COVID-19 crisis in OECD countries. OECD Publishing. Retrieved April 22, 2021, from https://read.oecd-ilibrary.org/view/?ref=132_132856-kmg6jh3kvd&title=Contribution-of-migrant-doctors-and-nurses-to-tackling-COVID-19-crisis-in-OECD-countries
31. OECD (2024). OECD Economic Surveys: Romania 2024, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/106b32c4-en>
32. OECD (2024a). OECD Services Trade Restrictiveness Index (STRI). <https://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=STRI>
33. Oehler-Șincai, I. (2023). Romania: A Case of Differentiated Integration into the European Union. *Comparative Southeast European Studies*, 71(3), 333-356.
<https://doi.org/10.1515/soeu-2022-0050>
34. StateWatch (2021). EU: Frontex, EASO and Europol: Presentations on migration and asylum trends in 2020/21. <https://www.statewatch.org/news/2021/january/eu-frontex-easo-and-europol-presentations-on-migration-and-asylum-trends-in-2020-21/>
35. Stratfor (2023). The Risks of Romania's Protracted Accession to the EU's Schengen Area. *Worldview*. <https://worldview.stratfor.com/article/risks-romaniyas-protracted-accession-eus-schengen-area>
36. UNCTAD (2022). Romania - Introduces amendments to the FDI screening regime. *Investment Policy Monitor*. <https://investmentpolicy.unctad.org/investment-policy-monitor/asures/3911/romania-introduces-amendments-to-the-fdi-screening-regime>
37. U.S. Department of State (2023). 2023 Investment Climate Statements: Romania. <https://www.state.gov/reports/2021-investment-climate-statements/romania/>